

ספר

ש ל ח נ ש מ ו א ל

וענפיה

אחרונים עד
אחרוני דורנו

הלכה

מרן השלחן ערוך
והרמ"א

שורשי

מקרא, משנה, גמרא
ראשונים

על סדר השלחן ערוך

הלכות גיטין ב – סדר הגט

אה"ע: קל"ט – קנ"ד

הספר מביא בשורשי הלכה את מקורות הדינים: מקרא, משנה, גמרא וראשונים (מהבית יוסף) ומראה את השתלשלות ההלכה (שו"ע והרמ"א) מתוך המקורות. משם בענפי ההלכה מובאים האחרונים ואחרוני האחרונים (המפרשים על הדף, כולל פתחי תשובה) עד תשובות אחרוני דורנו, והרב יעקב יוסף זצ"ל, והכל בצורה בהירה וקלה להבנה. בנוסף תמצא בסוף הספר מבחני הסמכה לדיינות.

נערך בס"ד על ידי:

שמואל בן ר' שלום אהרן חיים ירושלמי

שנת התשפ"ג ירושלים.

ניתן לראות דוגמיות הספרים:

באתר ודיברת: <https://vedibarta.org/yerushalmi.html> שלחן שמואל, בצורה מרוכזתאו באתר סמיכה לרבנות <http://www.smicha.co.il>

או ב google 'ודיברת שלחן שמואל'

וכן ניתן להוריד מהאתר סיכומי אבן עזר וחושן משפט

S2079395@GMAIL.COM

אפשר לקבל ב - EMAIL דוגמיות הספרים שיצאו לאור

חשוב מאוד !!

הסבר על אופן כתיבת הספר

- שו"ע והרמ"א: "מצווה על היורשים לפרוע חוב אביהם". "עד שיפרעו לו" (יורשי ראובן) : *שלון מדויקת של הש"ע והרמ"א. עם דברי הסבר קצרים* (יורשי ראובן).
- הפניות א.ב.: בא"ש ש"ע תמא נקודות הפניה (X) א"ל: שרשי הלכה וצנפי הלכה.
- מקורות: [בעל התרומה והרא"ש]: בסוף כל הלכה יופיע מקור ההלכה.
- ❖ **שורשי הלכה** (המקורות) כאן תמא את מקורות הש"ע והרמ"א, מהמארא והראשונים כפי שכתבו במית יוסף
- ❖ **ענפי הלכה** (האחרונים) כאן תמא את דעות האחרונים ואחרוני האחרונים של הש"ע והרמ"א.
- הערה: ¹: הרחבת הנושא בהצרה ¹. מטא בסוף הדף.

כל הזכויות שמורות למחבר

ניתן להשיג את הספרי "שולחן שמואל" וספרי "מעגלי החיים"

במחיר מוזל, ליחידים ולקבוצות

אצל המחבר בטלפון: 02-5811133 בפלאפון: 054-8456-923.

S2079395@GMAIL.COM

הערות והארות יתקבלו בשמחה לכתובת מעלות דפנה 133/3 ירושלים

תוכן עניינים – הלכות גיטין ב + סדר הגט

4	אה"ע קל"ט: דין קבלה מידו, ואם זרק לה ולחצרה, ובו י"ח סעיפים.....
24	אה"ע ק"מ: דין שליח להולכה וקבלה והבאה, ובו י"א סעיפים.....
38	אה"ע קמ"א: דין השליחות והחזרה ממנו, ובו ס"ט סעיפים.....
122	אה"ע קמ"ב: דין המביא גט בחוצה לארץ, ובו י"ח סעיפים.....
156	אה"ע קמ"ג: דין המגרש על תנאי, ובו כ"ג סעיפים.....
188	אה"ע קמ"ד: דין תנאי, ואם יש טענות אונס בגט, ובו ז' סעיפים.....
200	אה"ע קמ"ה: דין שכיב מרע, ואם עמד ומת מחמת מקרה רע, ובו י' סעיפים.....
212	אה"ע קמ"ו: דין המגרש לאחר זמן, ומי שנתגרש על תנאי, ובו ה' סעיפים.....
217	אה"ע קמ"ז: אין כותבין תנאי בגט, ואם כתבו מה דינו, ובו ג' סעיפים.....
	אה"ע קמ"ח: דין המגרש בגט ישן, והמגרש בתנאי, ושלא יתיחד עמה, ובו ב' סעיפים
223
	אה"ע קמ"ט: דין המגרש את אשתו ואחר כך בא עליה או נתייחד עמה, ובו ז' סעיפים
226
234	אה"ע ק"נ: דין פיסול גט שאם נשאת בהן, ובו ד' סעיפים.....
238	אה"ע קנ"א: הסופר שטעה בגט ובשובר, ובו סעיף אחד.....
	אה"ע קנ"ב: דין שני עדים אומרים שנתגרשה, והאומרת: אשת איש הייתי ונתגרשתי,
239	ובו י"ב סעיפים.....
	אה"ע קנ"ד: למי שכופין להוציא בגט, בין איש בין אשה, וסדר כתיבת הגט ונתינתו,
256	ובו כ"ד סעיפים.....
294	סדר הגט: ובו דיני העדים והבעל והסופר והאשה, וכל פרטיו, ובו ק"א סעיפים..
319	סדר הגט לרא"ש.....
321	שאלות ממבחני הרבנות הראשית.....
334	לזיכרון עולם.....

אה"ע קל"ט: דין קבלה מידו, ואם זרק לה

ולזו צרה, ובו י"ח סעיפים

הנושאים שבסימן זה:

- 4..... סעיף א: זרק לה הגט בחצירה
- 6..... סעיף ב: נתן הגט בחצירה
- 7..... סעיף ג: נתן הגט בחצירה שלא מדעתה ואינה עומדת בצד הצרה
- 8..... סעיף ד: היתה עומדת על ראש גגה זרק לה הגט לשם
- 9..... סעיף ה: נמחק או נשרף קודם שינוח
- 10..... סעיף ו: זרק מהגג לחצר שלה
- 11..... סעיף ז: זרק על קנה הנעוץ בחצרה שעולה מעל מחיצות החצר
- 11..... סעיף זז: זרק לרשותה ויצא מצד שני חוץ לרשותה
- 12..... סעיף ט: ב' חצירות זו לפנים מזו
- 14..... סעיף י: היתה בחצרו וזרק לה שם הגט, זרק למטה שלה
- 15..... סעיף יא: השאיל לה הבעל מקום וזרק לה שם הגט
- 15..... סעיף יב: השאיל לה גג, ונפל הגט לגג הסמוך
- 16..... סעיף יג: זרק לה ברה"ר, קרוב לו, קרוב לה
- 18..... סעיף יד: מי בא ראשון לתוך ד"א
- 20..... סעיף טו: נתן גט לידה שהיה משופע ונפל לארץ
- 22..... סעיפים טז-יז: נתן הגט ביד העבד שלה
- 23..... סעיף יזז: נתן גט ליד עבדו ומכר העבד לאישה, כנ"ל עם חצר

סעיף א: זרק לה הגט בחצירה המשתמר לדעתה

סעיף א: א. זרק לה הגט בחצרה, בין שהוא (החצר) קנוי לה או שאול או מושכר, הרי זו מגורשת.

ב. בד"א, כשהיא עומדת בחצרה והוא משתמר לדעתה, אבל אם אינה עומדת שם, אף על פי שהוא משתמר לדעתה, אינה מגורשת.

❖ שורשי הלכה (המקורות) גיטין (עז): משנה – הזורק גט לאשתו

והיא בתוך ביתה או בתוך חצרה – הרי זו מגורשת.

פרש"י: בתוך ביתה – של נכסי מלוג וזרק ע"ג הקרקע. ה"ז מגורשת – שקנתה לה חצרה כאילו נתן בידה.

רמב"ם: ה"ה אם הבית/חצר שאול או מושכר (דשאלה ושכירות ממכר ליומא) מגורשת.

ב.גמ': בתוך חצרה –

● **עולא אמר** – ודווקא שהיא שעמדה בצד ביתה/חצרה.

● **ר' אושעיא אמר** – אפילו היא בטבריה וחצרה בציפורי, כיון שהחצר משתמרת לדעתה היא מגורשת.

הרי"ף והרא"ש פסקו: הלכה כעולא, שצריכה לעמוד בצד חצירה. דהכי אסיקנא (ב"מ יא:): דחצר נתרבה מידה ולא גרע משליחות. ועוד שחוב הוא לה ואין חבין לאדם שלא בפניו. הילכך בעינן שתעמוד בצד בביתה/חצרה.

כ' הטור: ונוסף צריך החצר להיות משתמר לדעתה.

ב"י – כמו שבידה משתמר לדעתה אף בחצרה צריך שתשתמר לדעתה, לאפוקי בחצר גדולה והיא במזרח וזרק לה הגט במערבו שאינו משתמר – ואינה מגורשת.

עוד בגיטין (עז): הגמ' מקשה – חצרה, הרי מה שקנתה אישה קנה בעלה, והגט לא יצא מיד הבעל? גיטה וחצרה באים כאחד.

כ"פ הב"ש.¹

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. **"זרק לה הגט בחצרה"**

ב"ש (א): ודווקא חצרה של נכסי מלוג (שהיא ברשות האישה רק שהבעל אוכל פירות) אז בשעת הגירושין החצר שלה (שגיטה וחצרה באים כאחד). אבל חצר נכסי צאן ברזל מחוסר גוביינא הוא (שהרי גוף הנכסים ברשות הבעל שהרי קיבל על עצמו אחריות) ולכן אינה מגורשת.

ואם הרוח דחה הגט לחצרה אף שעומדת אצל החצר לא הוי נתינה אפילו יאמר לה "הא גיטך", עד שיטול ויחזור ויתן לה ויאמר.

כתב הרשב"א – זרק הגט לחצרה והיא עומדת אצל החצר שלא מדעתה, ואמר לעדים: "ראו גט שאיני נותן", צ"ע בזה. **כתב הר"ן** – ואם אמרה לבעלה: זרוק לחצרי ותזכה לי חצרי, נעשה החצר שליח קבלה והתגרשה.

עוד שם: ואם זרק לחצרה ואח"כ אמרה תזכה לי חצרי –

לרמ"ה (שבסעיף ב) – לא מהני, אף שאמר לה ה"ו גיטך. לרשב"א – מהני.

והר"ן כ': אם אחר כך חזר ואמר לה "הרי זה גיטך" מהני (ויש חולקים בס"ב).

סיכום: איזה תנאים צריך שחצרה יקנה לה גיטה:

גיטה, ל"א דזכות הוא לה, שי"ל שמא חזרה בה מהרצון להתגרש כדאמרינן בירושלמי. כ"כ ת' הרשב"א.

¹ וכ' הר"ן: אם אינה עומדת בצד חצרה וזרק לה הגט שם אינה מגורשת. ואף שמחזרת לקבל

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "אם היה כפות"

ב"ש (ל): ותליא נמי בפלוגתא הנ"ל אם צריך שיהא ישן. ודווקא כשהיא עומדת שם ומשמרתו.

ומשמע בש"ס אפילו אם נתן בתחילה הגט ליד העבד או לחצירו ואחר כמה ימים כותב שטר מתנה מהני (אף על גב להרמ"ה שהביא הטור ר"ס קל"ט, דס"ל אם נותן לחצירה והיא לא היתה שם לא מהני), דשאני הכא שבעת שכותב שטר מתנה הוי נתינה חדשה כאלו נוטל ונותן לידה.

"עד שיגיע הגט לידה"

ב"ש (לא): משמע שא"צ ליטול ממנה ולחזור לתת לה.

אבל הרשב"א והר"ן – מסתפקים בזה. דאפשר שצריך ליטול ולחזור לתת לה, שאם לא כן הוי כטלי גיטך מע"ג הקרקע, כיון שנתנה ראשונה לא הוי נתינה.

וכ' רמב"ם: ואם אינו כפות, ונעור, קנתה העבד, ואינה מגורשת עד שיגיע הגט לידה.

• וה"ה והר"ן – הסתפק הרשב"א, הרי כשנטלה הגט מהעבד הוי כטלי גיטך מע"ג הקרקע, ויש להסתפק אם צריך הבעל ליטול הגט ולחזור ולתת לה.

ב. גיטין (כא.): אמר רבא – נתן גט בחצרו וכתב לה שטר מתנה על החצר – קנאתו ומתגרשת בו.

וצריכא (גם בעבד וגם בחצרו), דאי כתב רק בעבד הוא אמינא דווקא עבד אבל חצרו לגזור חצר הבא לאחר מכאן.

פרש"י: חצר הבא לאחר מכאן – כגון שנתן גט בחצר חברו ומכר חברו החצר לאישה – ודאי אינה מגורשת. דמאן מגרש לה: כשנתן הבעל הגט לחצר, החצר לא היתה שלה. וכשקנתה החצר לא מכוח הבעל הבא הגט לידה (אלא מכוח חברו).

אה"ע ק"מ: דין שליח להולכה וקבלה

והבאה, וכו' י"א סעיפים

הנושאים שבסימן זה:

- סעיף א: עושה האיש שליח להוליך גט לאשתו.....25
- סעיף ב: דין השליח כדין האיש בסידור הגט.....25
- סעיף ג: האישה עושה שליח קבלה.....25
- סעיף ד: התקבל, טול יהא בידך גיטי.....27

- סעיף ה:1: אישה עושה גם שליח להבאה.....27
 סעיף ה:2: לזכות להם הגט כשהבעל או האשה או היבם מומרים.....29
 סעיף ו:1: אשה עשתה שליח קבלה והבעל א"ל 'הולך לה' או 'תן לה'.....32
 סעיף ז:1: הבעל שאמר לשליח התקבל לה.....33
 סעיף ז:2: עשאתו שליח הבאה ואמר השליח לבעל שהוא שליח קבלה.....33
 סעיף ט:1: עשאתו שליח לקבלה ואמר השליח לבעל שהוא שליח הבאה.....35
 סעיף י:1: עשאתו שליח קבלה ואמר הבעל התקבל.....36
 סעיף יא:1: איך מומר מגרש אשתו.....37

סעיף א: עושה האיש שליח להוליך גט לאשתו

סעיף א: האיש עושה שליח להוליך גט לאשתו, וזה נקרא שליח הולכה, ואינו גט עד שיגיע גט לידה, לפיכך יכול לחזור בו עד שיגיע גט לידה.

ואינו גט עד שיגיע גט לידה לפיכך יכול לחזור בו עד שיגיע גט לידה.

❖ **ענפי הלכה** (האחרונים)

"שליח"

ב"ש (א): וא"צ ליתן לו הקלף והדיו אלא שלוחו של אדם כמותו (מרדכי וד"מ).

❖ **שורשי הלכה** (המקורות)

גיטין (סב:): האומר: "הולך גט זה לאשתי" – רצה לחזור יחזור. משמע – שהבעל יכול למנות שליח הולכה.

✓ **כ"פ הטור** – האיש עושה שליח להוליך גט לאשתו וזהו שנקרא שליח להולכה

סעיף ב: דין השליח כדין האיש בסידור הגט

סעיף ב: כל דין האיש עם האשה, בענין נתינת הגט וקריאתו ודיבורו, כן דין שלוחו עמה [רמב"ם].

הגה: והחכם המסדר הנתינה עם שנים ש'עמו כמו שיתבאר לקמן סי' קמ"א סעיף ד', ידקדק בגט תחילה שכתוב כהוגן [וכמו שיתבאר לקמן בסדר הגט סעיף צ"א].

סעיף ג: האישה עושה שליח קבלה

סעיף ג: האשה עושה שליח לקבלה, והיא מגורשת בקבלתו מיד כשיגיע הגט

לידו. ודינו כדין האישה לכל דבר, לענין אם זרק גט לחצרו או לתוך ארבע אמותיו (של השליח).

ב. הגה: וכותב בגט: הרי את מותרת וכו', אבל כשנותן (הבעל לשליח) הגט אומר לו: התקבל גט זה לאשתי [הר"ן].

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. משנה גיטין (סב:): האישה שאמרה "התקבל לי גיטי" (שעשתה שליח קבלה) אם רצה לחזור לא יחזור. פרש"י: לא יחזור - כיון שהיא מינתה שליח קבלה מיד שקיבל התגרשה. כ' הטור: ויש להסתפק אם זרק הבעל גט לחצר שליח הקבלה או לתוך ד' אמותיו, האם מגורשת.

✓ ומסתבר שדינו כדין האישה לכל דבר.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "האישה עושה שליח"

פת"ש (ב:): כ' ת' נו"ב - אמרה האישה "כל הרוצה לקבל גיטי מבעלי יהא שליח שלי" - לא מהני, ד"כל הרוצה" לאו מינוי שליחות היא.

אבל אמרה האישה "את מי שיבחר פלוני להיות שליח יהא שלוחי" נחלקו האחרונים:

• ת' נו"ב - נראה דמהני, שדומה לבעל שאמר "כל השומע לי יכתוב גט" דמהני. ואף שיש לדחות ששם מיד ששמע השומע והסכים נעשה שלוחו, אבל כאן אין השליחות נגמרת עד שיבחר פלוני, ויש חשש שאין ברירה ולא הוי מנוי של האישה.

מ"מ כל דיני ברירה לא נאמרו אלא בדבר שצריך להיות שהוברר למפרע, אבל במינוי שליחות א"צ להיות מבורר למפרע, ודי שהוא שלוחה בשעת הקבלה (והראיה: אמר לעשרה כתבו וחתמו ותנו גט לאשתי - א' כותב שנים חותמים ואחד נותן, אף שהבעל לא ייחד שליח מסוים).

מ"מ אין להקל רק במשומד, שבלא"ה יש מקילים לזכות לה גט אף בלא מינוי שליחות.

• וישועות יעקב - מהני בכל גוונא, ואף שהרשב"א מסתפק בזה, כיון שהוא דבר רחוק, יש להקל.

• והבית מאיר - יש להחמיר דלא מהני אפילו בעוזבי דת (משומד), לפי ש - א). שזהו בכלל מילי דלא ממסרן לשליח. ב). הוי כאן עדות על השליחות חצי דבר (ב' עדים מעידים שהאישה מינתה אדם שיבחר שליח. וב' עדים מעידים על בחירת השליח ע"י פלוני).

"זרק הגט לחצרו" (של השליח)

ב"ש (ב:): וכתב הט"ז - אליבא דרב (קמא/א) שאין אישה יכולה לעשות שליח לקבל מיד שליח בעלה משום בזיון הבעל, כן הדין אם יש בזיון האישה.

ולפ"ז אל יזרוק לחצר השליח דאיכא בזיון האישה שלא נתן ישירות לשליחה ואין דבריו מוכרחים.

ובתורת גיטין כ' - שמ"מ אם נתן הבעל לחצרו של שליח הולכה ואח"כ הקנה החצר לאישה - מגורשת. כיון שבא הגט מרשותו (שחצר של שליח הוא כידו) לרשותה. ויש לחלק בין שליח הולכה לשליח קבלה.

פת"ש (ד): והמל"מ הביא הירושלמי שמסתפק בזה, כיון ששליח נלמד מכוח ריבוי מ"ידה", וחצרו של שליח ג"כ נלמד מריבוי, האם אמרינן ריבוי דריבוי (ומהני בחצר השליח)?

סעיף ד: התקבל, טול יהא בידך גיטי

סעיף ד: אמרה לו (לשליח): התקבל לי גיטי או טול לי או יהא לי בידך, כולן לשון קבלה הן. (וי"א דה"ה פ"א לי) [ב"י בשם רש"י והמ"מ] או קח לי [ר"י].

גיטי" סגי אף בלא "לי". כ"כ הרשב"א והרמב"ן.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

"וי"א פה"ה פ"א לי"

ב"ש (ג): לכאורה אין כאן מחלוקת, דאף למאן דלא גרס "שא לי" מ"מ הוא בכלל "טול לי".

מ"מ בב"י (חז"מ ריש קכ"ה) כתב בשם הרשב"א: שטול ושא לשון הולכה ולא קבלה.

❖ שורשי הלכה (המקורות)

גיטין (סג:): ת"ר - "טול לי", "שא לי", "יהא לי בידך" - כולן לשון קבלה. כן גרסת רש"י - שא לי. כ"כ רי"ז וה"ה. אבל הרי"ף הרמב"ם והרא"ש - לא גרסו "שא לי". רי"ז כתב: "קח לי" במקום "יהא לי בידך". ב"י - והכל עניין אחד הוא. כ' המגיד: דווקא שאמרה "לי" אבל אמרה רק "טול גיטי", "שא גיטי", "יהא גיטי בידך" - אינו לשון קבלה. מיהו "התקבל

סעיף ה: אישה עושה גם שליח להבאה

סעיף ה חלק 1: א. יכולה גם כן לעשות שליח להבאה, שתאמר לו: הבא לי גיטי, ודינו כדין שליח הולכה של בעל, שאינו גט עד שיגיע לידה.

ב. אבל האיש אינו יכול לעשות שליח לקבלה, שאינו יכול לעשות שליח לחובתה, שלא מדעתה. ג. ואפילו היתה אשת מוכה שחין, או שהיתה קטמה ביניהם ותובעת להתגרש (דטב למיתב טן דו מלמיתב ארמלא - ט"ז). ד. ויש מי שאומר בזה שהיא ספק מגורשת...

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. גיטין (סה:): משנה - "הבא לי גיטי", אוכלת בתרומה עד שיגיע הגט לידה (שאינה מגורשת עד שיגיע הגט לידה).

להלכה: האם האישה עושה שליח הובאה • **✓רמב"ם** - עושה שליח להבאת הגט מבעלה (והוי שליח הולכה של הבעל). כ"כ ה"ה בשם בה"ג רשב"א והרמב"ן.

• המגיד - וי"מ לא יכולה לעשות שליח הבאה. ד"הבא לי גיטי" פירוש תראה עם בעלי והוא יעשה אותך שליח להולכה ותביא הגט, אבל היא לא יכולה לעשות שליח הובאה. כ"ד הר"ן בשם ר"ח.

הר"ן: אמר הבעל לשליח הובאה "הליכהו לה" פשוט שנעשה שליח של הבעל.

אבל אמר הבעל שאינו רוצה שיהא שלוחו כלל, איך תתגרש, הרי לא קיבלה מהבעל ולא מהשליח? ואפשר דכיון דשלוחו של אדם כמותו (קידושין מא:): הרי הוא כאילו היא קיבלתו, אלא שהיא מתנה שאינה רוצה שתתגרש אלא כשיגיע גט לידה.

כלומר: בשליח זה אמנם "ונתן" מתקיים כשהגט ניתן לשליח (דהוי שליח קבלה), ולא הוי טלי גיטיך מע"ג הקרקע, אבל עצם הגירושין יחול רק כשיגיע הגט לידה.

וכמו שנתן גט ליד אשתו והיא ישנה, התעוררה ואמר לה "טלי גיטיך" מגורשת (ולא הוי טלי מע"ג הקרקע). או שנתן הגט לפקדון לאשתו ולאחר זמן א"ל טלי גיטיך דמגורשת.

ב. גיטין (סה:): משנה - האומר "התקבל גט זה לאשתי" אם רצה להחזיר יחזיר.

פרש"י: רצה הבעל להחזיר יחזיר - דגט חוב הוא לה ואין חבין לאדם שלא מדעתו לעשות לו שליח לחובתו.

ג. יבמות (קיה:): המזכה גט לאשתו במקום קטטה, מהו? כיו דאית ליה קטטה זכות הוא לה, א"ד נייחא דגופא עדיף? ת"ש: דאמר ר"ל - טב למיתב תן דו מלמיטב ארמלו.

להלכה: זיכה גט לאשתו במקום קטטה

• **✓משמע** - שלריש לקיש פשוט שאינה מגורשת, שאינו זכות הוא זה. כ"כ נמ"י בשם הרשב"א - אפילו הוא מוכה שחין והיתה קטטה בניהם ותובעת להתגרש, אין חוששין לזה כלל, אלא חולצת או מתיבמת. וכ"מ מהירושלמי - אף שצווחות שרוצה להתגרש חוששים שמא חזרה בה.

ד. אבל הר"ן - המזכה גט לאשתו במקום קטטה לא איפשטא. ב"י: ומה שהביאו את ר"ל לומר שעדיין הדבר ספק, שמא "טב למיטב...". הילכך חולצת ולא מתיבמת. • אבל בעל העיטור - מגורשת, כיון שהיא רוצה להתגרש זכות הוא לה.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "לעשות שליח הובאה"

ב"ש (ד:): אף על גב דקי"ל שליח כמותה מכל מקום הוי כאלו אמרה דהגט יחול לאותו זמן לכן מהני אפי' אם הבעל אומר בפ' שהוא אינו ממנה אותו לשליח מ"מ הוא שלוחה ומכ"ש אם מסר ליד השליח בסתם מסכים הוא שהוא שלוחו.

ע"י שליח קבלה שלו (שתגרש מיד) - יש להסתפק אם מועיל כה"ג שליח קבלה של האיש כיון שזכות הוא לה. דכיון שעשתה מעשה לא שייך סברת הירושלמי שמא חזרה בה, דמינוי שליח שלה עדיף מצווחת. א"ד ל"ש, שמא בשעת קבלת הגט התחרטה.

כ"כ קורבן נתנאל - ואף אם עשתה שליח קבלה, עדיין יש להסתפק. אבל באשת מומר ודאי זכות הוא לה ומהני שליח קבלה של האיש שתגרש מיד.

ט"ז (ב): שליח להובאה - נראה לי שאפילו אם אין אומר כלום רק אחר שאמר לו השליח, 'אשתך עשאני שליח להולכה' הוא נותן לו סתם די בכך, דודאי נותן לו אדעתא דהכי, כ"כ ב"י בשם רשב"ץ והב"ח.

ג. "ותובעת להתגרש"

פת"ש (ה): כ' קורבן נתנאל בשם פני יהושע - עשתה האישה שליח קבלה או הובאה, ובאותה הזמן זיכה לה הבעל הגט

סעיף ה: לזכות להם הגט כשהבעל או האשה או היבם מומרים

סעיף ה חלק 2: א. כהני *מנא*: ואם בעלה מומר, וידעינן שהיא מהדרת אחר גט, י"א - דהמומר יכול לזכות לה גט (ותהיה מגורשת מיד - ט"ז), [ת"ה ובפסקיו], ויט - מחמירין גם בזה [הר"ן בתשובה].

ב. כהני *מנא*: וכן אם היה היבם מומר, והבעל מזכה לה גט כדי שלא תפול לפני היבם [עיין בב"י].

ג. כהני *מנא*: ואם אשתו מומרת, וזיכה לה גט ע"י אחר [תה"ד], כמו שנתבאר לעיל סעיף א', אף על פי שחזרה בה אחר כך, אינה לריכה גט אחר [שם].

ד. כהני *מנא*: והוא הדין לאשה הנאסרת על בעלה, מזכה לה גט על ידי אחר. ויט מחמירין בזה [מהרי"ק].

לחזור בו, מ"מ אינה מגורשת עד שיגיע הגט לידה. כ"כ הר"ן בשם הר"פ הכהן. כ"ד מהרי"ק - שהשאלות בגמרא (יבמות ק"ח): לעניין זכות לאישה במקום יבום ובמקום קטטה - הוא לעניין אם הבעל יכול לחזור בו קודם שיגיע הגט לידה. מ"מ אינה מגורשת עד שיגיע הגט לידה.

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. לזכות *מנא*

(ולא ידיענן אם מהדרת להתגרש)

- רש"י - מהני, דודאי זכות הוא לה. כ"כ ר"ן, הר"י מלונדרוש.
- הרי"ף - מהני לעניין שאין הבעל יכול

אשת משומד שביקשה מכמה אנשים שיפתו בעלה שיתן גט, ואחד מהם ששמע פיתה הבעל ונתן לו גט, האם הוא שליח קבלה ומתגרשת מיד?

תה"ד - מגורשת מיד, בהסתמך על רש"י (הנ"ל) וסייעתו שזכות הוא להתגרש, ועוד שזה כאילו היא מינתה אותו לשליח קבלה. אבל הר"ן - אינה מגורשת עד שיגיע הגט לידה, כיון שלא אמרה בפירוש שהוא שליח קבלה.

ומהרי"ק בשם הרב פרץ - אף שאינה מגורשת עד שיגיע הגט לידה, מ"מ בעלה לא יכול חזור בו כיון שזכות הוא לה.

ב. כה"ט מ"א:

ב"י: שכיב שיש לו אח משומד (ולא רוצה שאשתו תיפול לפניו ליבום) וזיכה גט לאשתו, מגורשת. טעמו -

א. בהסתמך על רש"י וסייעתו, מתירים לזכות גט לאשת משומד לפי שזכות הוא לה.

ב. ועוד לצרף דעת הגאונים (ב"י קנ"ד) דס"ל שיבמה שנפלה לפי משומד, מותרת לשוק בלא חליצה, משום שע"ד כן לא נתקדשה.

ג. ועוד הורה מורי הר"י בי רב לזכות גט במקום יבם משומד.

ג. כה"ט מ"א:

מהרא"י: מי שנשתמדה אשתו, מזכה לה גט ע"י אחר ונושא אחרת, וכן נוהגין במקצת מקומות. כ"פ הרמ"א (א"י).

ד. כה"ט מ"א:

כ' האו"ז: אישה הנאסרת על בעלה, מזכה

לה גט על ידי אחר. אבל מהרי"ק - חושש לדעת הרי"ף שאף במקום שהוא זכות הוא לה אינה מתגרשת ע"י שליח קבלה של הבעל. ולכן באישה הנאסרת על בעלה או אישה שנשתמדה, אין הבעל יכול לזכות לה גט.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. כה"ט מ"א:

"יכול לזכות"

גט מקושר: כן עיקר להלכה דזכות הוא לה (אף שלא ידעינן דמהדרת להתגרש, וכמו שפסק רש"י).

ותימה על מהרי"ק שהחליט בדעת הרי"ף דגם ב"זכה" צריך שיבוא הגט לידה, ד"ל שב"זכה" מודה הרי"ף.

ולכן להלכה: כיון שרבו החולקים על הרי"ף, באו דלא להוסיף עלה וב"זכה" גם להרי"ף א"צ שיגיע הגט לידה וכהרמב"ם. ולכן יש להקל במשומד השולח גט ונאבד בדרך, במקום עיגון כיון שזיכה לה, וכ"ש בגילתה דעתה שרוצה להתגרש. מ"מ צ"ע למעשה בקיבוץ חכמים.

"ויש מחמירים" (הר"ן)

ב"ש (ה): אבל כשאמרה האישה "זוכה לי" מגורשת מיד (אף שלא אמר הבעל בפירוש שיהיה שליח קבלה).

ואם נתן הבעל ליד אחד וא"ל "זכה לה" והיא אומרת "זוכה לי" לכו"ע מהני. כיון שנתן מתחילה לזכות לה מגורשת מאחר שאמרה "זוכה לי".

ב"ש (ו): מחמירים - אפילו היא מהדרת להתגרש ואחר שקיבלה הגט אמרה

דניח"ל, לא מהני, שיש לחוש שמא בעת שנתן הבעל הגט ביד שליח התחרטה. ואם יש עדים שבשעת הנתינה לשליח היה נוח לה - אפשר שהוא גט. כ"כ הב"י ופרישה.

והב"ח - לדעת הטור אף בכה"ג פסול.

והט"ז (ה) כ' - שזוהי דעת הר"ן, מ"מ כתבו הראשונים דהיכא דידוע לכל שהוא זכות כגון במומר דזכות הוא לה דלא שייך טן דו שהכל יודעין שלא תרצה לדור עמו וטוב לה המות ממנו הוי זכות לה. ולפי הנראה לענ"ד דהר"ן אינו חולק על מומר.

ד. **"אישה הנאסרת"**

פת"ש (ז) בשם פמ"א: אבל אם האישה כאן וצועקת שאינה רוצה לקבל גט - אינה מגורשת ע"י שהבעל יזכה לה הגט ע"י אחר (שהרי צועקת שאינו זכות הוא לה).

"ויש מחמירים בזה"

ב"ש (ז): קשה לעיל הרמ"א (א/י) פסק בפשיטות שיכול לזכות גט לאשתו משומדת, וכאן הביא דעת המהרי"ק שמחמיר?

וי"ל: שדווקא בנאסרת מחמיר המהרי"ק ולא במשומדת, ואף שלפי טעם הדבר שחשש לשיטת הרי"ף שאף במקום זכות אי אפשר לזכות הגט, אין לחלק בין משומדת לנאסרת, מ"מ במשומדת כבר נתפשט הדבר [כלומר: יש מחמירים רק בנאסרת ולא במשומדת].

"ויש מחמירים"

פת"ש (ח): אישה שברחה מבעלה ונתברר ע"פ עדות ברורה שזינתה תחתיו ונאסרה עליו, והיא הרחיקה נדוד שא"א לכופה לקבל גט, האם אפשר לזכות לה גט ע"י שליח כמו במשומדת, דזכות היא לה שמוטב לה להיות פנויה?

תשובה: השואל רצה להתיר. שאף למחמירים כאן (בנאסרת על בעלה), לא החמירו אלא לעניין להתירה להינשא לאחר, אבל גבי להתיר בעלה להינשא שלא יעבור על חרם ר"ג לא החמירו כלל. והנ"ב - חולק עליו. לא משמע כן בב"ש והרמ"א שלא חילקו. שכל שהאישה לא הותרה להינשא ממילא חל על הבעל חרם ר"ג. ומה שהתירו במשומדת לפי שהיא עדיין משומדת, אבל בזו מי יאמר שתמשיך לזנות. ועוד שאני תמה איך נתברר שזינתה, כיון שהיא רחוקה ואין מקבלים עדות שלא בפניה.

אכן ת' חמדת שלמה - דעתו להתיר כדברי השואל. שבסימן א' התיר לזכות לה גט להתיר לבעל לישא אישה אחרת, וכאן מיירי באיסור אשת איש שמחמירים ולא מתירים אישה זו להינשא ע"י גט זה. אף במשומדת מחמירים.

וראוי בגט שמזכה לאישה משומדת או נאסרת להתיר הבעל להינשא, שיעשה כמו במשומד (סי"א) שאחר שנתן לשליח לזכות לה, יקחנו הבעל חזרה ויתן לשליח בתורה שליח הולכה כדי להתירה כשיגיע הגט לידה, שאם לא כן שמא אף שיגיע הגט לידה לא תהיה מגורשת.

כיו"ב כתב הגט מקושר - אף מהרי"ק שמחמיר כיון שחושש לשיטת הרי"ף, א"כ נראה שמודה שאין הבעל יכול לחזור בו ומתגרשת בעל כורחו כשיגיע הגט לידה. וא"כ כיון שאין הבעל יכול לחזור בו - לא שייך תקנת ר"ג.

סעיף ו: אשה עשתה שליח קבלה והבעל א"ל 'הולך לה' או 'תן לה'

סעיף ו: א. האשה שעשתה שליח לקבלה ואמר לו הבעל: אין רצוני שתקבל לה גיטה, אלא הרי זו גיטה הולך אותו לה - הרשות ביד הבעל, ונעשה זה שליח להולכה, אבל אם אמר לו: התקבל לה גיטה או הא לך או זכה לה - לא עקר שליחות הקבלה [רמב"ם].

ג. אבל אם אמר לו: הולך לה, עקר שליחות הקבלה ונעשה שליח הבעל. וכן אם אמר ליה: הולך ותן לה, עקר שליחות הקבלה, ובזה ובזה לא נתגרשה עד שיגיע גט לידה. **ד.** (וי"א דצתן לה הויא ספק מגורסת) [הר"ן].

לא יכול לחזור	יכול לחזור	✓ רבי נתן
---------------	------------	-----------

✓ כלומר לר' נתן, אף שהאשה אמרה לשליח התקבל לי גיטי, אפי' הבעל אמר הולך או תן לה, הוי שליח הולכה, ולא נתגרשה עד יגיע הגט לידה. פרש"י: לרבי נתן בכל הלשונות הוי גט מיד ולא יכול הבעל לחזור בו, אלא אם כן אמר "אי אפשר שתקבל לה, אלא הולך ותן לה" שאז יכול לחזור בו.

[כלומר: בלשון "הולך, תן לה" ת"ק סובר - הוי כזכי ונתגרשה מיד. ✓ רבי נתן סובר - שהולך לאו כזכי ועשאו הבעל שליח הולכה ולא קבלה.]

עוד שם: אמר רב - נעשה שלוחו ושלוחה (ואם מת הבעל קודם שהגיע גט לידה הוי ספק) חולצת ולא מתיבמת.

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. גיטין (סב:): משנה - האישה שאמרה "התקבל לי גיטי" אם רצה הבעל להחזיר - לא יחזיר. לפיכך: אם אמר הבעל "אי אפשר שתקבל לה, אלא הולך ותן לה" - אם רצה להחזיר יחזיר.

ג. גמ' (סג:): ת"ר - האישה שאמרה לשליח "התקבל לי גיטי" וכן אמר השליח לבעל שהוא שליח קבלה, מחלוקת הגמרא:

והבעל אמר	הולך לה או תן לה	זכי לה או התקבל לה
רבי	הבעל לא יכול לחזור	דנתגרשה מיד

ב"ש (ח): אפי' אם אמר הולך לה לא נעשה שליח קבלה כיון שאמר אין רצוני שתקבל לה (ש"ס). ונראה אפי' אמר התקבל לה או זכי לה מ"מ כיון שאמר אין רצוני שתקבל לה אמרינן מה שאמר זכי לה היינו זכי לה והולך לה.

ג. "הולך ותן לה" (לאו כזכה) (רמב"ם)

ב"ש (ט): וקשה - הרי הרמב"ם פסק (וכ"ה בחו"מ קכה/ט) שבמתנה "תן" הוי כזכה, וא"כ גט שדומה למתנה למה "תן" אינו כזכה? וי"ל דווקא ב"הולך ותן" לא הוי כזכה. אבל "תן" לבד הוי כזכה.

אבל קשה לפ"ז מ"ש הרמ"א (ד). שי"א שב"תן" הוי ספק, שהרי כאן לא מיירי ב"תן" לבד? ועוד קשה לטור שכאן פסק ש"תן" לאו כזכה, ובחו"מ הביא דעת הרמב"ם במתנה ד"תן" כזכה?

ד. "דצתן הוי ספק"

ב"ש (י): אף בהולך לבד הוי ספק, שהרי רב הסתפק ב"הולך" לבד. ואם אמר ידך כידי אז הוא בוודאי שליח להולכה.

לפי שרוב מסתפק אם הולך כזכי (כמו רבי) או לאו כזכי (כרבי נתן).

מאיך שם (לב:): אמר אביי - נקטינן שליח מתנה ה"ז כשליח גט שהולך לאו כזכה.

להלכה:

• **הרי"ף** - הולך לאו כזי כרבי נתן, שכ"פ אביי (שם לב:). כ"כ הרמב"ם, כ"ד הרא"ש, ה"ה בדעת הרמב"ן.

כ"כ הר"ן בדעת הרי"ף - שאף ב"תן" אינו כזכי.

• **ד"והר"ן** בשם י"מ - הלכה כרבי, שהוא ספק. כ"כ ה"ה בשם הרשב"א, ורי"ו בשם התוס'.

כ' ריב"ש: ברור שאם א"ל הבעל "הולך גט זה לאשתי ותהא ידך כידי" דהוי שליח הולכה לכו"ע.

עוד שם: אסיקנא - ואם אמר הבעל לשליח "הילך" לכו"ע הוי כזכי. כ"פ הרי"ף הרא"ש והרמב"ם.

❖ **ענפי הלכה** (האחרונים)

א. "שליח להולכה"

סעיף ז: הבעל שאמר לשליח התקבל לה

סעיף ז: לא עשאתו שליח לקבלה, והבעל אומר: התקבל לה - לכשיגיע לידה מגורשת, שאדם יודע שאין בידו לעשות שליח קבלה, והתקבל והולך לה, קאמר [גיטין(סב): משנה וגמרא].

סעיף זז: עשאתו שליח הבאה ואמר השליח לבעל שהוא שליח קבלה

סעיף זז: א. עשאתו שליח להביא לה גיטה, ובא ואמר לבעל: אשתך עשאתני שליח לקבל לה גיטה, והוא אמר: הולך כמו שאמרה היא, אפילו הגיע גט לידה אינה מגורשת.

ב. ואם הבעל אמר לו: הולך לה או זכה לה, ולא אמר: כמו שאמרה היא, כשיגיע לידה מתגרשת.

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. גיטין (סב:): איתמר – האישה שאמרה לשליח "הבא לי גיטי" (שליח הבאה). והשליח אמר לבעל: "אשתך אמרה התקבל לי גיטי" (שליח קבלה): אמר ר"נ: אפילו הגיע לידה אינה מגורשת. ופירוש רב אשי: מפני שהשליח עקר שליחותו לגמרי, שאמר שאינו רוצה להיות שליח הולכה (הבאה, שטורה לו לחזור לאישה). ואין כאן שליחות לכן אינה מגורשת אף שהגיע לידה. הטור: שהרי הוא עקר שליחותו – ואפילו נמלך אחר כך להוליכה לה והגיע הגט לידה – אינה מגורשת.

ב. כ' הטור: ואם הבעל אמר לו: "הולך לה או זכה לה", ולא אמר: "כמו שאמרה היא" – ודאי עתה עשאו שליח להולכה ואדעתא דהכי קבלו וכשיגיע לידה מתגרשת. כ"כ ה"ה בדעת הרמב"ם.

אמר הבעל "התקבל" ולא אמר "כמו שאמרה":

- ה"ה בשם בעל העיטור – הוי שליח הולכה ומתגרשת כשיגיע הגט לידה.
- הרשב"א כ' – שאינו כלום אף שיגיע

לידה אינה מגורשת (שהרי אינו רוצה להיות שליח הולכה). כ"כ הר"ן.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "אינה מגורשת"

ב"ש (יא): לפי שהשליח לא נתרצה להיות שליח הולכה אלא שליח קבלה (שאינו רוצה לטרוח לחזור ולהביא לה הגט) והיא לא מינתה אותו שליח קבלה (כמ"ש בב"י).

"כשיגיע לידה מגורשת"

ב"ש ש"ם: וע"כ נתרצה השליח להיות שליח הולכה (שהרי הולך לה). וכ"ז לפוסקים שהולך לאו כזכי (לכן מגורשת רק שיגיע אליה), אבל למ"ד (הרשב"א) שהולך כזכי הוא ספק, א"כ עדיין לא נתרצה הבעל למנותו שליח הולכה דסבר "שהולך" שליחות קבלה היא ולא הולכה, וא"כ אף ב"הולך" אינה מגורשת אף שיגיע לידה. ותימה על הרמ"א דסתם דבריו.

"ולא אמר כמו שאמרה"

ב"ש (יב): לפי בעל העיטור – כיון שידוע הבעל שאינו יכול לעשות שליח קבלה כוונתו לשליח הולכה וכשיגיע הגט לידה מגורשת.

וטעמו: ש"הולך" לפי הרשב"א הוי ספק הולכה ספק קבלה, ולכן נתן הבעל לשליח שני הכוחות ואיזה מהם שיועיל מגורשת.

המחבר הזכיר רק "הילך לה" או "זכי לה" ולא הזכיר "התקבל לה". מדוע?

● הב"ח - המחבר ס"ל ש"התקבל לה" דינו כ"זכי לה", וכשיגיע לידה מגורשת, דפסק כהעיטור.

● והפר"ח - המחבר לא פסק הדין ב"התקבל" כיון שהיא מחלוקת העיטור והרשב"א. ול"ד ל"זכי".

אבל לפי הרשב"א - אף ב"התקבל לה" כוונת הבעל לשליח קבלה כמו שאמר השליח ואינה מגורשת כלל (כיון שאין יכול למנות שליח קבלה).

ולכן: בכל הלשונות - הילך, זכי או התקבל כולם הוי ספק מגורשת, שמא לא נתרצה השליח להיות שליח הולכה, וגם כוונת הבעל שיהא שליח קבלה כמ"ש השליח.

והגר"א פסק - נקטינן כהרשב"א והר"ן שב"זכי" או "התקבל" אינה מגורשת.

ורעק"א כ' - שלדעת הרשב"א ב"הולך" מגורשת כשיגיע הגט לידה (שלא כהב"ש).

סעיף ט: עשאתו שליח לקבלה ואמר השליח לבעל שהוא שליח

הבאה

סעיף ט: א. עשאתו שליח לקבלה, ובא לבעל ואמר: אשתך עשאתני שליח להובאה, ואמר לו: הילך כמו שאמרה היא, כיון שהגיע הגט לידה הרי זו מגורשת. **ב.** ואם נשרף הגט או אבד קודם שהגיע הגט לידה, הויא ספק מגורשת.

ב"י: ולכן כשיגיע לידה ממ"נ מגורשת. כ"פ הרי"ף, הרא"ש, הרמב"ם, וה"ה בשם בה"ג והרשב"א.

ב"כ' הר"ן: וכיון דהוי ספקא, אם מת הבעל או נשרף הגט קודם שהגיע לידה - הוי ספק מגורשת. כ"כ רי"ו וטור.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "אשתך עשתה אותי שליח הובאה" ט"ז (יא): בזה לא עקר שליחותו (כמו ס"ח), שהרי נתרצה להיות אפילו שליח הבאה

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. גיטין (ג.ס): הגמרא מסתפקת - כשהאישה עשתה אותו שליח קבלה, והשליח אמר לבעל שהוא שליח הובאה, והבעל אמר "הילך כמו שאמרה אשתך": האם הבעל סומך על מה שאמרה האישה ולא סומך על השליח ולכן מגורשת מיד (כיון שאשתו עשתה אותו שליח קבלה). או שמא מאמין הבעל על השליח שהוא שליח הובאה, ונתן לו לשם שליח הולכה ואינה מגורשת כשיגיע לידה (שהרי מינה הבעל אותו לשליח הולכה)?

וב"ש שליה קבלה שיש לו פחות טורח). כ"כ ב"ש (יד): הספק אם הוא סומך על דיבור הב"ש (יג). של אשתו א"כ מיד כשמגיע ליד השליח מגורשת, או סומך על דיבור של השליח. ב. "ספק מגורשת"

סעיף י: עשאתו שליה קבלה ואמר הבעל התקבל

א. עשאתו שליה לקבלה, ובא לבעל ואמר: אשתך עשאתני שליה להובאה, ואמר לו הבעל: התקבל, ולא אמר: כמו שאמרה היא, משהגיע לידה הרי זו מגורשת (דהתקבל והולך קאמר). [הר"ן].

ב. הגה: עשאתו שליה לקבלה, וכן אמר השליח לבעל, והבעל נתן לשליח שטר הולכה (פי' שנתן לו שטר שמינהו לשליחות להולכה) ואחר כך נתן לו שטר קבלה: אם נתן לו הגט כשנתן לו שטר הולכה, הרי בטל שליחות האשה ואחר כך כשחזר ונתן לו לקבלה הרי בטל שליחות הולכה, ואין הבעל עושה שליה לקבלה ואין כאן שליחות כלל, ואינה מגורשת בשליחות זו. אלא יחזור ויתננו לו לשם קבלת שליחות האשה.

ג. אצל אם לא נתן לו הגט רק בשעה שמסר לו שטר שליחות הקבלה, מגורשת מיד שנתן הגט לידו, דמאחר שלא נתן לו הגט בראשונה לא נתבטל שליחות האשה [ב"י בשם ריב"ש].

❖ שורשי הלכה (המקורות)

ב. ריב"ש: ש: ראובן שליה קבלה שבא אצל הבעל ואמר לו אשתך אמרה התקבל לי גיטי. והבעל כתב לו שטר הולכה (פי' שטר שמינהו לשליחות הולכה) ונתנו בידו וחזר ונתן לו שטר קבלה.

הכל תלוי מתי נתן לשליח הגט:

אם בשעה שנתן הבעל לשליח שטר שליחות הולכה מסר לו הגט (פי' שלא רצה שיהיה שליה קבלה אלא שליה הולכה) הרי נתבטל שליחות הקבלה. וכשחזר ונתן לו שטר שליחות קבלה (הרי ביטל שליחות

הולכה ומינה אותו לשליח קבלה).

ונמצא: ששליחות הקבלה של האישה התבטלה כשמינה אותו לשליח הולכה, ואח"כ שמינה אותו לשליח קבלה נתבטלה גם שליחות ההולכה. ושליחות הקבלה שלו אינו כלום שהבעל לא יכול למנות שליה קבלה (דלא חבין לאדם שלא בפניו). נמצא שאינה מגורשת כלל.

אבל שלא בשעת נתינת הגט אין שליחות האשה מתבטל מפני דיבורו של בעל. והוסיף הרמ"א - אלא יחזור ויתננו לו לשם קבלת שליחות האשה.

ג. המשך הריב"ש: ש: אבל אם לא נתן לו הגט

אבל הלבוש – הוי ספק שמא "התקבל והולך" קאמר.

ב. "יחזור ויתננו לו לשם קבלת האישה"

ב"ש (טז): בת' הריב"ש כתב להדיה דלא מהני מה שהיא יחזור ויתן לו דהוא אין יכול לעשות שליח קבלה, ושליחות שלה כבר נתבטל. כן הקשה בט"ו. מ"ש אבל אם לא נתן לו הגט – משום הבעל אין יכול לבטל שליחות האשה אלא אלא ע"פ דיבורו שבשעת נתינת הגט, אבל שלא בשעת נתינת הגט אין שליחות האשה מתבטל מפני דיבורו של בעל.

רק בשעה שמסר לו שטר שליחות הקבלה, מגורשת מיד שנתן הגט לידו, דמאחר שלא נתן לו הגט בראשונה לא נתבטל שליחות האשה.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "משיגייע לידה – מגורשת"

ב"ש (טז): אבל קודם לכן אין שום ספק, כיון שלא אמר הבעל "כמו שאמרה אשתי" מסתמא סומך הבעל על השליח שהוא שליח הולכה. ולכן גם יכול הבעל לחזור בו.

סעיף י"א: איך מומר מגרש אשתו

סעיף י"א: א. מומר, השולח גט לאשתו, מלבד שישביעוהו ויקבל חרם וכל האלות

התורה שלא יבטל לא את הגט ולא את השליחות, ב. יעשו תיקון אחר (מחשש שמא יבטל הגט) והוא שכשימסור הגט לשליח יאמר לו: זכה בגט זה לאשתי פלונית בת פלוני והרי היא מגורשת ממני ומותרת לכל אדם, ואח"כ יאמר החכם למתנכר: כבר אשתך מותרת לכל אדם.

ולרווחא דמלתא תקח הגט מיד השליח ותחזור למסרו לו ואמור לו: הולך גט זה לאשתי פלונית בת פלוני ותהא ירך כידי ופיך כפי ועשייתך כעשייתי ותהא מגורשת ממני ומותרת לכל אדם.

ג. (ועיין לקמן סי' קמ"א סעיף כ"ט).

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. כ' תה"ד: מצאתי בשם אחד מהגדולים – משומד שמגרש את אשתו לצאת ידי כל החששות יאמר למשומד שצריך לתת הגט בשני דרכים: הראשון עיקר והשני לרווחא דעלמא: תחילה ימסור הבעל לשליח שיזכה

לאישה שתגרש בו מיד. שנית: כיון שיש גמגום אם אפשר לזכות לה גט, יחזור ויקח הגט מהשליח וימסור לו כשליח הולכה. ואז ממ"נ אם הזיכוי הועיל (וזהו דעת הרבה גאונים) תו ל"צ כלום שנתגרשה מיד. ואם לא הועיל יעשה

הולכה

פת"ש (יב) בשם גבורת אנשים: כיון שעושה שליח קבלה והולכה, אם יש למשומד שני שמות, אחד במקום הכתיבה ואחד במקום הנתינה - יכתוב שני גיטין: באחד יעשה שליח קבלה ויכתוב מקום הכתיבה עיקר (לפי שבשליח קבלה מתגרשת מיד במקום הכתיבה). ובשני יעשה שליח הולכה ויכתוב שם מקום הנתינה עיקר (לפי שבשליח הולכה מתגרשת במקום הנתינה).

"ואח"כ יאמר"

ב"ש (יז): אז ממ"נ מגורשת, אם יכול לעשות שליח קבלה בכה"ג שהוא זכות שלה מגורשת ואם לאו מגורשת בקבלתה. ואין חשש שהמומר יבטל כי הוא סבר דהיא מגורשת בקבלת השליח. אבל להיפוך אם נעשה שליח הולכה ואח"כ שליח קבלה, שליח קבלה אין יכול לעשות. וגם נתבטל שליח הולכה.

שליח הולכה (ואין חשש שהבעל יבטל הגט, לפי שחושב שכבר מתחילה נתגרשה אשתו ואי אפשר יותר לבטל).

מיהו הפוך לאו שפיר, שאם מתחילה נתן ההולכה אח"כ שנתן לקבלה ביטל שליחות ההולכה.

ג. הרמ"א (קמא/נט): וי"א דהמומר עושה השליח. תחלה שליח לקבלה ואומר לשליח: זכי בגט זה לאשתי פלונית ובו תהא מגורשת וכו', ונותנו לשליח.

ואחר כך חוזר ולקחו מן השליח ועושה אותו שליח להולכה, ואומר: הולך גט לאשתי, וכן נוהגין.

אבל לא יעשה השליח תחילה שליח להולכה ואחר כך שליח לקבלה. וכבר נתברר כל זה לעיל (סימן ק"מ/י"א).

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

ב. "תיקון אחר - שליח קבלה, ושליח

אה"ע קמ"א: דין השליחות והוזרה מבנו, וכו' ס"ט

סעיפים

הנושאים שבסימן זה:

- סעיף א: שליח לקבל גיטה מיד שליח בעלה.....41
 סעיף ב: האם נערה העושה שליח קבלה מיד בעלה.....44
 סעיף ג: קטנה אינה יכולה לעשות שליח.....44
 סעיף ד: קטנה מי מקבל גיטה.....45
 סעיף ה: נישאת אין אביה מקבל גיטה.....45

- 46..... סעיף ו: קטנה מתגרשת כשמבחנת בין גיטה לדבר אחר
- 47..... סעיף ז: לקבל גיטה ע"י ידה או חצרה
- 47..... סעיף זז: מינוי שליח קבלה בפני עדים
- 48..... סעיף ט: כשהשליח כשר הוא עצמו מצרף לשני עדים
- 49..... סעיף י: מתי צריך עדי קבלה
- 50..... סעיף יא: במינוי אין שליח הולכה צריך עדים
- 52..... סעיף יב: שליח האיש א"צ עדים דווקא כשעדים חתומים בגט
- 53..... סעיף יג: עדים בשליח הולכה או הובאה. מסר הגט בלא עדי מסירה
- 54..... סעיף יד: מינוי שליח שלא בפניו
- 54..... סעיף טו: מה אומר הבעל לשליח
- 55..... סעיף טז: הבהולים מחמת סכנה, כגון המסוכן וכו'
- 56..... סעיף יז: מתאבד שאמר כתבו גט לאשתי
- 57..... סעיף יזז: ספק התאבד
- 58..... סעיף יט: המושלך בבור ואמר כל השומע יכתוב גט לאשתי
- 59..... סעיף כ: היו שם שלושה ואמר כל השומע יכתוב גט לאשתי
- 60..... סעיף כא: הוליכו גט לאישתי. שנים הוליכו והיו אב ובנו ושלישי
- 60..... סעיף כב: הוליכו גט לאישתי. שנים הוליכו והיו אב ובנו ושלישי
- 61..... סעיף כג: אמר לחבורה "כולכם הולכיהו", הדין האידנא
- 61..... סעיף כ"ד: א"צ שטר הרשאה שולח ממקום למקום, ולכתחילה כותבים הרשאה...
- 63..... סעיף כ"ד: דני עדי הרשאה
- 64..... סעיף כה: בעל או שליח רך בשנים צריך לבדוק אם הביא סימנים
- 65..... סעיף כו: קניין במינוי שליח
- 65..... סעיף כז: על שטר שליחות קבלה צריך חתימת שני עדים
- 66..... סעיף כז: אשה שעושה שליח קבלה צ"ל גדולה
- 66..... סעיף כט: מה צריך לעשות בשעת נתינת הגט ביד שליח קבלה
- 69..... סעיף ל': פרטים בנוסח ההרשאה
- 71..... סעיף כ"ב: מה עוד כתובים בהראשה. אם ניכר שמסדרי הגט עמי ארץ
- 72..... סעיף לא: מי כשר להיות שליח
- 73..... סעיף לב: שליח קטן חרש שוטה עבד וגוי
- 73..... סעיף לג: נשים וקרובים כשרים בשליחות הגט, פסולי דרבנן ודאורייתא
- 75..... סעיף לד: רשע שחזר בתשובה
- 76..... סעיף לה: השולח גט ביד גוי
- 77..... סעיף לו: שליח שלא מכיר האישה וא"ל בע תן לפלוני מכירה
- 79..... סעיף לז: אמר לשליח לתת הגט רק אחר ל', נאנס השליח
- 81..... סעיף לז: מתי שליח הולכה של הבעל עושה שליח אחר
- 82..... סעיף לט: האם שליח שני ממנה שליח שלישי

- 83..... סעיף מ: איך ממנים שליח שני.
- 84..... סעיף מא: מת הבעל בטלו כל השליחים.
- 84..... סעיף מב: מת שליח שני יכול הראשון ליטול הגט מירשי השני.
- 85..... סעיף מג: מינוי שליח ע"י שליח קבלה.
- 86..... סעיף מד: עשתה האישה כמה שליחי קבלה.
- 87..... סעיף מה: שליח ששינה בשליחותו.
- 88..... סעיף מו: אל תגרשנה אלא בימינך.
- 89..... סעיף מז: תן גט לאישתי והרי היא במקום פלוני.
- 89..... סעיף מוז: תנהו לה ביום פלוני, לא תתנהו אלא ביום פלוני.
- 89..... סעיף מט: קבל את גיטי או הבא לי במקום פלוני.
- סעיף נ: התקבל גיטי בבבל או דמשק, הוי גט ולא תהיה מגורשת עד שתגיע למקום פלוני.
- 90.....
- 90..... סעיף נא: אמר לשליח תול ממנה חפץ ותן לה הגט.
- 92..... סעיף נב: כשהתנה הבעל תנאי לא יעשה השליח שליח אחר.
- 93..... סעיף נג: ערערו על הגט שמזויף.
- 95..... סעיף נד: חמש נשים אינן נאמנות להביא את גיטה.
- 96..... סעיף נה1: הבעל טוען שהגט שביד שליח קבלה מזויף.
- 96..... סעיף נה2: בעל שאומר שנתן לפקדון, טען שעשאו שליח הולכה ורוצה לחזור בו.
- 98..... סעיף נה3: דווקא כשיש עדים שעשאתו שליח קבלה, כשבעל האישה בעיר אחת.
- 101..... סעיף נו: כשהגט ביד האישה. כשאבד הגט.
- 102..... סעיף נז: הגט ביד האישה והבעל מערער שהגט בטל. ששלשתם בעיר אחד.
- 104..... סעיף נזז: הבעל חייב בכל תנאי כתובה עד שיגיע הגט לידה.
- 105..... סעיף נט1: לבטל הגט.
- 105..... סעיף נט2: דין המשומד בעשיית שליח.
- 106..... סעיף ס: בפני מי מבטל.
- 109..... סעיף סא: שלח הגט ע"י שלוחים יכול לבטלם זה שלא בפני זה, ביטל מקצתם.
- 110..... סעיף סב1: גילוי דעת לבטל הגט, ביטול הגט ע"י כתב.
- 111..... סעיף סב2: אמר 'אם תרצה לבא אלי אקיימנה'.
- 112..... סעיף סג: באיזה לשונות מבטל הגט.
- 114..... סעיף סד: אמר הבעל 'הא פסול'. 'לא תצא לצמיתות'.
- 114..... סעיף סה: לא גילה דעתו שרוצה לבטל ואמר לשונות שלא מועיל.
- 115..... סעיף סו: ביטל גט שביד שליח השליחות בטלה טלא הגט עצמו.
- 116..... סעיף סז: המבטל את הגט או מוסר מודעא מנדים אותן.
- 117..... סעיף סזז: שליח שהביא גט אין חוששים לביטול, הניח הבעל זקן או גוסס.
- 119..... סעיף סט: אנשים שהם בחזקת חיים או חזקת מתים.

אה"ע קמ"ב: דין המביא גט בזוזה לארץ, וכו'

י"ח סעיפים

הנושאים שבסימן זה:

- סעיף א: שליח מחו"ל אומר בפני נכתב וכו'. אם השליח מא"י..... 122
- סעיף א: לא היה שליח בשעת הכתיבה. לא נתקיים הגט ונתן לה..... 125
- סעיף א: טעם אמירת בפני נכתב בחו"ל, הדין בימנו. כשיש הרשאה..... 127
- סעיף ב: הביא הבעל שני עדים שהגט מזויף..... 129
- סעיף ג: צריך גם לקיים עדי השליחות..... 130
- סעיף ד: אם השליח קרוב או פסול נותנו לה בפני ג' זולתו. חומרות נוספות... 131
- סעיף ה: האם צריך לישב בטקס הגט..... 132
- סעיף ו: מתי אומר בפני נכתב ובפני נחתם..... 134
- סעיף ז: אמר בפני נכתב אחר כדי דיבור מהנתינה..... 135
- סעיף ז: לא אמר בפני נכתב ומת הבעל..... 137
- סעיף ט: שליח ממנה שליח בפני ב"ד. יאמר שליח ב"ד אני..... 137
- סעיף ט: איך אומר שליח ראשון לשני. הרשאה לשליח ב"ד. ב"ד טועים..... 138
- סעיף י: א"צ למנות שליח האחר בפניו..... 140
- סעיף יא: שליח סומא, טביעת קול..... 140
- סעיף יב: יש עדים שהבעל מסר הגט לשליח סומא..... 143
- סעיף יג: האישה שמביאה גיטה..... 144
- סעיף יד: אף שהגט בידה אין להתירה אלא בקיום החתימות. בעל שמביא גט לאשתו ממקום למקום..... 146
- סעיף טו: נכתב קצת הגט או קצת החתימות לפניו..... 147
- סעיף טז: העיד על כתיבה וחתימה לפניו באופן חלקי..... 149
- סעיף יז: שנים חתמו לפני השליח והשליש חתם לבדו..... 151
- סעיף יז: עשה הבעל שני שלוחים להוליך הגט..... 151
- סעיף יט: אחד אמר בפני נכתב וחד אמר בפני נחתם. גט מקוים אך לא מכירים דיני הקיים..... 154

סעיף א: שליח מחו"ל אומר בפני נכתב וכו'. אם השליח מא"י

סעיף א חלק 1: *שליח שהביא גט ממקום למקום בחוזה לארץ, או מארץ

ישראל לחוזה לארץ, או מחוזה לארץ לארץ ישראל, אם היה השליח עומד בשעת כתיבת הגט וחתימתו – ה"ז אומר בפני שנים: בפני נכתב ובפני נחתם, ואחר כך יתן

לה בפניהם ותתגרש בו, ואף על פי שאין עדיו ידועים אצלנו.

ב. ואפילו היו שמות עדיו כשמות העובדי כוכבים - אין חוששין להם.

ג. ואם בא הבעל ועמד וערער - אין משגיחין בו (כיון שאמר בפני נכתב).

ד. לפיכך אף הנשים שאינן נאמנות לומר: מת בעלה, נאמנות להביא גט זה ולומר: בפני נכתב ובפני נחתם.

ה. וכן שליח שהביא גט מארץ ישראל ואמר: בפני נכתב ובפני נחתם, אף ע"פ שאינו צריך, אם יבא הבעל ויערער, אין משגיחין בו...

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. גיטין (ב.): משנה - המביא גט ממדינת הים צריך לומר "בפני נכתב ובפני נחתם".
גמ': מ"ט?

• רבה אמר - לפי שאין בקיאים לשמה.
• רבא אמר - לפי שאין עדים מצויים לקיימו.

פרש"י: המביא גט - בשליח הולכה מיירי כ"פ הר"ן - שבשליח קבלה א"צ לומר.

להלכה:

• ראב"ד - כרבה, לפי שאין בקיאים לשמה.

• אב"ד הר"ף - הלכה כרבא, לפי שאין עדים מצויים לקיימו. ולכן במקום שיש עדים לקיימו אצ"ל "בפני נכתב ובפני נחתם". כ"כ הרא"ש והרמב"ם.

עוד שם (ג.): ה"ז אומר "בפני נכתב ובפני נחתם" לרבא (שזה קיום הגט), למה לא צריך שני עדים לקיימו כמו קיום שטרות בעלמא?

לפי דין תורה א"צ לקיים שטרות, וכדאמר ר"ל עדים החתומים על השטר

נעשה כמי שנחקרה עדותם בב"ד, ורק רבנן הצריכו קיום בשני עדים. ובגט הקילו לקיים בעד אחד (השליח) משום עיגונא.

עוד שם (ה:): בפני כמה הוא נותן לה (פירוש בפני כמה צריך לקיים הגט)? רבי יוחנן ור' חנינא: אחד אמר - בפני שנים. ואחד אמר - בפני ג'.

ב. גיטין (יא:): גיטין הבאים ממדינת הים ועדים חתומים עליהם, אע"פ ששמותיהם כשמות הגויים - כשרים, מפני שרוב ישראל שבחול"ל שמותיהם כשמות עכו"ם.

ג. גיטין (כג:): כל שאמר השליח "בפני נכתב ובפני נחתם" לא חיישינן לערעור הבעל. כ"כ רש"י, הרשב"א בשם הירושלמי והרמב"ם.

ד. גיטין (כג:): משנה - אף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעלה (חמותה, בת חמותה, צרתה, יבמתה וכו'), נאמנות להביא גיטה לפי שבגט הכתב (הגט שבידה) מוכיח (שאינן משקרות).

גמ': והתניא - כשם שאין נאמנות לומר

המסקנא דתירץ שם, שאני בני מחוזא דניידי לייף ממקום למקום דומה לבני מחוזא). אבל במקום אחד אצ"ל. כ"כ ה"ה. והתוס' – אף במקום אחד אצ"ל.

"בפני נכתב ובפני נחתם"

ט"ז (א): הטעם לרבא לפי שאין עדים מצויים לקיימו ושמא יבא הבעל ויערער ולא תוכל למצוא עדים לקיימו וכשיאמר השליח בפני נכתב וכו' האמינוהו ולא נחוש לערעורו של בעל ולא משגחינן בערעורו. ואף על גב דבשאר קיום שטרות בעינן שלשה הכא משום עיגונא הקילו רבנן.

כ"כ הב"ש (ב) – לפי שקיום שטרות דרבנן (דקי"ל עדים החתומים כמה שנחקרו עדותן בב"ד דמי) הקילו באישה לקיים הגט בעד אחד (השליח), ואז אין הבעל יכול לערער. וקשה: למ"ד הבעל מערער צריך קיום שטרות מדאורייתא (וכנ"ד המחבר) למה מהני קיום בעד אחד?

וי"ל שבאמת אם יבוא מיד הבעל ויערער לא מהני קיום השליח. אבל כשאינו מערער מיד, מיד שאמר השליח "בפני נכתב ובפני נחתם" הוי כאילו נתקיים בפני ב' ושוב אין ערעור הבעל מהני.

לעניין לגבות הכתובה ע"פ

השליח (ב"ש שם)

כשנתקיים הגט ע"י השליח (שאין הבעל יכול לערער) – גובה הכתובה אף מהלקוחות. שלומדים כן ממדרש כתובה, "כשתינשאי לאחר (פירוש שתהיי מותרת להינשא) תיטלי כתובתך" (מהרשד"ם). ול"ד למ"ש סי' קמ"א סעיף נ"ג דאינה גובה מלקוחות דשם אין

שמת בעלה כך אינן נאמנות להביא גיטה? א"ר יוסף – ל"ק, כאן בא"י נאמנות, לפי שלא סומכים על דיבורה. כאן בחו"ל שלא נאמנות לפי שסומכים על דיבורה.

✓ אביי אמר – איפכא, בא"י (שלא אומרת "בפני נכתב ובפני נחתם") שאם יבוא הבעל ויערער משגיחים בו יש חשש שיתכוונו לקלקה – לא נאמנות. בחו"ל שאם יבוא הבעל ויערער לא משגיחים בו – נאמנות (שיודעות שממילא לא תתקלקל).

כ"פ הרי"ף, הרמב"ם והרא"ש: הלכה כאביי, שבא"י לא נאמנות, אבל בחו"ל שצ"ל "בפני נכתב ובפני נחתם" – נאמנות. כ"פ המחבר.

הגיטין (ו): רב כהנא הביא גט. א"ל אין אתה צ"ל "בפני נכתב ובפני נחתם". ואם תאמר מועיל שלא יוכל הבעל לערער.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "ממקום למקום"

ב"ש (א): טעם (כדרבא שקי"ל כמותו) שצ"ל "בפני נכתב ובפני נחתם" משום שאין עדים מצויים לקיים הגט אם יבוא הבעל ויערער, וכשאומר "בפני נכתב ובפני נחתם" הוי קיום הגט שאין הבעל יכול לערער. במדינה אחת מצוים לקיים ואצ"ל בפני נכתב ובפני נחתם.

המוליך גט במדינה אחת (ב"ש א) לפי הגמרא – כיון שמצויים עדים לקיימו אצ"ל.

אבל הרמב"ם – פסק שאף במדינה אחת צ"ל "בפני נכתב ובפני נחתם" (על לפי

היתר גמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער.

מיהו תוספת כתובה לא גובה מלקוחות, שאין מדרש כתובה אלא לענין הכתובה עצמה (כ"כ הר"ן ה"ה והרמב"ן).

"בפני נכתב ובפני נחתם"

פת"ש (א): האם הסופר יכול להיות שליח ולומר בפני נכתב?

• י"א – לא יכול להיות הסופר שליח, שהרי אומר "אני כתבתי" ולא "בפני נכתב". כ"כ באה"ט.

• אבל הרדב"ז – אף שיאמר "אני כתבתי" מהני (דהוי כבפני נכתב), ולכן מותר לו להיות שליח.

וכ' פת"ש – מ"מ לכתחילה אף הסופר יאמר "בפני נכתב", ולא נקרא שקר שהרי באמת בפניו נכתב.

מ"מ בסדר הגט (של מהר"י מרגליות) – חולק על הרדב"ז, אין למנות הסופר לשליח. כ"פ פמ"א.

אבל הגאון מהר"ד אופנהיים – מסכים לרדב"ז, וכ"ש במקום עיגון. כ"ד ישועות יעקב.

] סיכום: למנות סופר לשליח?

באה"ט – אין למנות. כ"כ סדר הגט ופמ"א. רדב"ז – מותר למנות סופר לשליח. כ"כ מהר"ד אופנהיים, ישועות יעקב.]

באה"ט (א) בשם תומת ישרים: אמר השליח "בפני נכתב ובפני נחתם" ואח"כ שאלוהו ב"ד אם נכתב לשמה ואמר שאינו יודע – כשר. אבל אם לא אמר בפני נכתב, והב"ד שאל אותו האם נכתב ונחתם לפניך? ואמר כן – לא מהני.

"נאמנות להביא הגט"

בשו"ע (קמא/נד): נשים השונאות זא"ז והביאו גט בא"י אפילו ואמרו בפני נכתב.

• י"א (רמב"ן, רמ"ה והר"ן) – אם אמרו "בפני נכתב ובפני נחתם" שאז אין הבעל יכול לערער (אף בא"י) – נאמנות, לפי שאינה יכולה לקלקלה.

• וי"א (הרשב"א) – אף שאמרו "בפני נכתב ובפני נחתם" (ואין הבעל יכול לערער) אינו נאמנות להביא הגט, לפי שחושבת שיכולה לקלקלה (שחושבת שהבעל יכול לערער).

סעיף א²: לא היה שליח בשעת הכתיבה. לא נתקיים הגט ונתן לה

סעיף א² חלק 2: ^אואם אין השליח עומד בשעת כתיבה וחתימה, אל ינתן לה אלא אם כן נתקיים בחותמיו.

^בויש (פי' יכול) לשליח להיות מכלל הג' שקיימו אותו.

^גואם לא נתקיים, ונתן לה, הרי זה פסול, עד שיתקיים. ואם בא הבעל וערער, ולא נתקיים, אינה מגורשת. אבל הגט, הרי זו ספק מגורשת...

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. גיטין (ה:): המביא גט ממדינת הים ונתנו לה ולא אמר "בפני נכתב ובפני נחתם" - יוציא והוולד ממזר, דברי ר"מ. **✓** וחכ"א - אין הוולד ממזר. כיצד יעשה: יטלנו ממנה ויחזור ויתן לה ויאמר "בפני נכתב ובפני נחתם".
ופסק הרשב"א - כחכמים. כ"פ ר"ן והרמב"ם. הטור - מ"מ לא תינשא בו. וכ' הרא"ש: ואם נתקיים בחותמיו - תו ל"צ מידי.

ב. גיטין (ה:): איתמר - בפני כמה נותן לה? רבי יוחנן ור' חנינא: **✓** אחד אמר - בפני שנים. ואחד אמר - בפני ג'. במה קמפלגי? מ"ס - כיון שהאישה כשרה להביא הגט, זמנין דמייתי לה איתתא וסמכי עליה (שיצרפיה לג'). ומ"ס - יודעים שאישה לא מצטרפת ואל יסמכו עליה לצרפה לשלושה.
פרש"י: סכמי עליה - ויכשירו אף בשנים, ואישה לא ראויה להצטרף לג'.

[כלומר: צ"ל בפני ג' שהם ב"ד, אלא שהשליח עצמו מצטרף לג'. אבל אישה לא מצטרפת].

✓ כ"פ הטור: אם השליח ראוי לדון, שאינו קרוב או אישה מצטרף עם השנים לקיים הגט.

ג. נתן לה הגט קודם שנתקיים

• רא"ש, תוס' והטור - אפילו לא ערער הבעל תצא, אלא אם כן יכול ליטול ממנה ולחזור ולומר "בפני נכתב ובפני נחתם".

• **✓** רמב"ם כ': לא ערער הבעל - הגט פסול עד שיתקיים (ב"י - אבל לא תצא). ערער הבעל ולא התקיים - אינה מגורשת (ותצא).

כ' הב"ש: כשמערער הבעל צריך קיום מהתורה לכן הגט בטל. ואם אבד הגט והבעל מערער - הוא ספק מגורשת (שמא אם היה הגט היה מתקיים).

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

ג. "ה"ז פסול"

ב"ש (ד): זוהי שיטת הרמב"ם שכל שאין ערעור הוא רק פסול ולכן לא תצא. אבל אם הבעל מערער, כיון שלא נעשה כתיקון חז"ל (לומר "בפני נכתב ובפני נחתם") צריך קיום ואם אי אפשר לקיימו הגט בטל. אבל לדעת התוס' והרא"ש - אם לא אמר "בפני נכתב ובפני נחתם" תצא אף בלא ערעור. כ"פ שלטי גיבורים.
וה"ד שאין יכול יטול ממנה ולחזור ולתת לה ולומר.

"אינה מגורשת"

ב"ש (ה): הרמב"ם ס"ל כשהבעל מערער צריך קיום מהתורה ואם אי אפשר לקיימו הגט בטל והוולד ודאי ממזר.

משמע שלהרא"ש והטור אם טוען מזויף צריך קיום מדאורייתא, דאם לא כן אינו ממזר ולא ספק ממזר דהא העדים החתומים הם כאלו נחקרה עדותן בב"ד, ואינו אלא פסול דרבנן. אלא ודאי ס"ל דצריך קיום מדאורייתא.

סעיף א³: טעם אמירת בפני נכתב בחו"ל, הדין בימנו. כשיש

הרשאה

סעיף א חלק 3: **א** ומפני מה הצריכו לומר: בפני נכתב ובפני נחתם, בחוצה לארץ, כדי שלא תהיה האשה צריכה לקיימו אם יבא הבעל ויערער, מפני שאין עדים מצויים לקיימו ממקום למקום בחוצה לארץ.

ב ונ"ל דהאידינא, אפילו בארץ ישראל צריך לומר: בפני נכתב ובפני נחתם. **ג** הגה: ובזמן הזה, המציא גט, אפילו מצית מצית בעיר אחת, לריך לומר: בפני נכתב ובפני נחתם [תוס']. ועיין לעייל סימן קמ"א סעיף נ"ה דאין ליתנו בזמן שבעל בעיר.

ד יק אומרים לאס יק לשליח הרשאה וכתב זה מי הם עדי הגט, לזה מקרי נתקיים בחותמיו, ואס כן אין השליח לריך לומר: בפני נכתב ובפני נחתם [רשב"א ומרדכי]. **ה** ויק חולקים ואומרים דהרשאה לא מקרי קיום [ריב"ש]. וכן נוהגין לשליח אומר: בפני נכתב ובפני נחתם, אף כשיק לו הרשאה, ואין לשנות.

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א גיטין (ב): משנה - המביא גט ממדינת הים צריך לומר "בפני נכתב ובפני נחתם".
גמ': מ"ט?

רבה אמר - לפי שאין בקיאים לשמה.

ב רבא אמר - לפי שאין עדים מצויים לקיימו.

פרש"י: המביא גט - בשליח הולכה מיירי כ"פ הר"ן - שבשליח קבלה א"צ לומר.

להלכה:

• **ב** ראב"ד - כרבה (לפי שאין בקיאים לשמה).

• **א** אבל הרי"ף - הלכה כרבא (לפי שאין עדים מצויים לקיימו), ולכן במקום שיש עדים לקיימו אצ"ל "בפני נכתב ובפני נחתם".

נחתם" כ"כ הרא"ש והרמב"ם.

עוד שם (ג): והקילו חכמים שהשליח (אף שהוא יחיד) נאמן כשאומר "בפני נכתב ובפני נחתם" משום עיגונא.

כ הרמב"ם: אף שליח המביא גט בחו"ל ממקום למקום צ"ל "בפני נכתב ובפני נחתם". כ' ה"ה - דס"ל שממקום למקום במדינה אחת דינו כבני מחוזא (שאינם מכירים חתימות שבנהם), אבל באותו מקום אצ"ל.

כ ה"י: ונ"ל דהאידינא, אפילו בארץ ישראל צריך לומר: בפני נכתב ובפני נחתם. וכ"ה ברמב"ן.

ש"ע (קמא/נה): ... י"א שאם שלושתם (הבעל האישה והשליח) בעיר אחת - הבעל

ד. כיש לשליח הרשאה שכתוב בו

עדי הגט

✓רשב"א ומרדכי - זה מקרי נתקיים בחותמיו, וא"כ אצ"ל "בפני נכתב ובפני נחתם".

מ"מ והריב"ש כ' - שהרשאה לא מקרי קיום.

כ"כ ד"מ: קי"ל כרבא - ולפ"ז בגט מקוים אצ"ל "בפני נכתב ובפני נחתם" (כ"כ הגמ"ר ור"ת). כ"כ התוס' - אם אפשר לקיים הגט אצ"ל. כ"כ הרי"ף והרא"ש.

✓וא"כ בזה"ז שנוהגים לכתוב בהרשאה מי ומי עדי הגט ומקיימים ההרשאה - אצ"ל. וכ"מ מהמרדכי ות' הרשב"א.

ה"מ"מ לא נוהגים כן. כ"כ סדר גיטין והריב"ש - הרשאה לא מקרי קיום שיש לחוש שמא אותו גט נאבד וזה מזויף.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

ג. "בזה"ז... אפילו מצית לזית"

פת"ש (ד, בהמשך למ"ש סק"א): ראובן עשה הסופר שליח להוליך הגט לאשתו, והולכים איתו גם העדים החתומים בגט. האם השליח (הסופר) צ"ל "בפני נכתב ובפני נחתם", או כיון שהוא עצמו הכותב ובפני העדים עצמם והמגרש א"צ, א"ד תקנת חכמים היא ואין לשנות?

ת' הרדב"ז: אצ"ל "בפני נכתב ובפני נחתם". טעמו -

א. מה שמשכונה לשכונה צ"ל "בפני נכתב ובפני נחתם" ישנה מחלוקת: לתוס' בשם ר"ת - בזה"ז צ"ל. כ"כ הרשב"א וסמ"ג.

נאמן (אם יאמר שנתן הגט לשם פקדון ולא לגירושין). ולסברא זו טוב להיזהר לא לגרש ע"י שליח כשהבעל והאישה בעיר השליח, שמא יטען הבעל שנתן הגט לשליח לשם פקדון ולא לגירושין.

ג. גיטין (ו.): בבל כא"י (שאצ"ל "בפני נכתב ובפני נחתם").

בתר הכי: רבה בר אבבה מצריך לומר "בפני נכתב ובפני נחתם" מערסה לערסה (שורת בתים שבצד זה לשורה שכנגדה).

רב ששת מצריך משכונה לשכונה (שלושה בתים). ורבא מצריך אף באותה שכונה.

והא רבא אמר טעמו שצ"ל מפני שאין עדים מצויים לקיימו (וכאן מצויים)?

שאני בני מחוזא דניידי (שאינם משתהים בבתיהם לפי שטרודים בסחורה ואין מכירים חתימות שבניהם).

להלכה:

✓תוס': פסק ר"ת שבזה"ז צ"ל בכל מקום "בפני נכתב ובפני נחתם", שכל המקומות ניידי כבני מחוזא. כ"פ הרא"ש, הר"ן, המרדכי והגמ"י בשם סמ"ג. כ"פ הרמ"א. לאפוקי ה"ה שכ' - שאין כן דעת הרמב"ם אלא דווקא ממקום למקום.

[סיכום: מתי צ"ל "בפני נכתב ובפני נחתם"?

• ✓רמב"ם - שליח המביא בחו"ל ממקום למקום אפילו במדינה אחת (אבל במקום אחד אצ"ל).

כ' בד"ה: והאידינא אף המביא בא"י (ממקום למקום) צ"ל. כ"פ המחבר.

• ✓ר"ת - אף במקום אחד ואפילו מבית לבית באותה עיר צ"ל, שעכשיו כל המקומות ניידי כבני מחוזא. כ"פ הרשב"א, רא"ש סמ"ג. וכ"פ הרמ"א.]

שב"ד מכיר החתימות אצ"ל "בפני נכתב ובפני נחתם" כשהוא משכונה לשכונה.

"ויש חולקים"

פת"ש (ה): מ"ש הריב"ש דלא מיקרי קיום, חומרא בעלמא כתב כן.

כ"כ נו"ב – וטעמו של הריב"ש שהחמיר, לפי שלא עשה השליח כתקנת חכמים. ולכן אם השליח אמר "בפני נכתב ובפני נחתם" אלא שאנו מסופקים אם דיבורו מהני (כגון ספקו של ר"י בסעיף ו') כיון שעשה כתקנת חז"ל מודה הריב"ש דמהני הרשאה.

"הרשאה לא מקרי קיום"

פת"ש (ו) בשם ת' נו"ב: קיום הגט לאחר נתינה בזה"ז שקורעים הגט?

כתב מהר"מ ברבי – לאחר נתינת הגט שוב לא מהני קיום העדים כיון שקורעים הגט ואין מקיימים מתוך הקרעים.

ודברי שגגה הם – אף שנקרע הגט ואפילו במקום החתימות אפשר לקרב הקרעים ולהכיר החתימות. ובפרט שהמנהג לקרוע באלכסון בד' זוויות ואינו מגיע לעדים רק באות אחת או שנים, וא"כ אפשר להכיר החתימות

כ"כ הש"ך (ח"מ מו ס"ק טו) שא"צ להכיר כל אות רק רוב החתימה.

אבל מהרי"ף – שלא הזכיר משכונה לשכונה, משמע דווקא ממקום למקום. כ"ד הרמב"ם.

ולכן כיון שעיקר הדין שנוי במחלוקת, הבו דלא להוסיף עלה, ורק כשהשליח מוליך הגט בלא עדים צ"ל, אבל כשמוליך עם העדים א"צ.

(ב). אף ר"ת מודה כשהעדים עצמם שחתמו לפני ב"ד מצויים, וכ"ש אם מתגרשת בפני העדים לכו"ע אצ"ל.

(ג). וגם אין לומר כיון שתיקנו לומר אין לבטל המנהג אפילו במקום שא"צ! שהרי טעם התקנה היתה שלא ימצאו עדים לקיימו, וכאן הרי עדים כאן. ויתר מכאן: אפילו העדים לא כאן כל שחתמתם ניכרת לאותם שמתגרשת בפניהם אין השליח צ"ל, שהרי הם עדי הקיום.

כללו של דבר: אם אין הגט לפנינו ואין מכירים החתימות (שצריך לקיימו) – צריך השליח לומר "בפני נכתב ובפני נחתם" אפילו משכונה לשכונה לחוש לר"ת. ואם לא אמר, נוטלו ממנה וחזור ונתן לה ואומר.

הלך השליח ולא אמר – תינשא לכתחילה, ואם יבוא הבעל ויערער יתקיים בחותמיו ואם לאו תצא. אבל אם עדי הגט לפנינו או שהם מצויים בעיר בשעת הגירושין או

סעיף ב: הביא הבעל שני עדים שהגט מזויף

סעיף ב: בעל שהביא ראיה ברורה בשני עדים שגט זה שנאמר בו: בפני נכתב ובפני נחתם, מזויף הוא, הרי זה בטל.

גיטין (ט): האמינו חכמים לשליח האומר

❖ שורשי הלכה (המקורות)

"בפני נכתב ובפני נחתם" כשני עדים, ברורה בשני עדים שגט זה שנאמר בו: "בפני נכתב ובפני נחתם", מזויף הוא – ולכן אם יבוא הבעל ויאמר מזויף – אינו נאמן. הרי זה בטל. ואף שהאמינו לשליח, ה"ד לדחות ערעור הבעל, אבל כששנים עדים מכחישים אותו האמינו לעדים.

✓ וכ' הרמב"ם: אבל בעל שהביא ראיה

סעיף ג: צריך גם לקיים עדי השליחות

סעיף ג: כשם שאין צריך לקיים הגט כשאומר: בפני נכתב ובפני נחתם, כך אין צריך לקיים עדי השליחות, אלא נאמן לומר שהבעל עשאו שליח ^ב (בעדים), אף על פי שאין מכירים חתימת עדי השליחות, או אפילו אין לו שום עדות בשליחות אלא שאמר שהבעל עשאו שליח כראוי, נאמן ^ג. (ועיין לעיל סימן קמ"א סעיף י"א וסעיף ל"ד כיצד נוהגין לכתחלה).

עדים, אם הודו השליח והמשלה. ואם המשלה כופר, הרי זה ספק. וי"א ששליח הולכה צריך למנותו בעדים. הגה – מיהו השליח נאמן לומר שעשאו בעדים, ואין צריך עדות על כך [רי"ו]. ונוהגין להצריך הרשאה ועדים על הרשאה שנעשה שליח. ועיין לקמן סעיף כ"ד.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "א"צ לקיים הגט"

ב"ש (ז): ויש לדייק כמה דיוקים – א. דווקא שליח הולכה נאמן, כיון שהוא נאמן לומר "בפני נכתב ובפני נחתם" נתנו לו חז"ל נאמנות לומר שהוא שליח הבעל. אבל שליח קבלה אינו נאמן. ב. דווקא שליח מחו"ל שאומר "בפני נכתב ובפני נחתם", אבל בא"י לא נאמן. לאפוקי הרמ"ה (שאף בא"י אם אמר נאמן).

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. הטור בשם הרב פרץ: כשם שאין צריך לקיים הגט כשאומר: "בפני נכתב ובפני נחתם", כך אין צריך לקיים עדי השליחות, אלא נאמן לומר שהבעל עשאו שליח, אע"פ שאין מכירים חתימת עדי השליחות, או אפילו אין לו שום עדות בשליחות אלא שאמר שהבעל עשאו שליח כראוי, נאמן. כ"כ הרא"ש בת', סמ"ג, סמ"ק, מרדכי, הגמ"ר, הגמ"י, והרשב"א. וכ' הרא"ש – שאף שא"צ עדים שעשאו שליח, מ"מ צריך לומר שעשאו הבעל שליח בעדים. אבל אם מינהו בינו לבין עצמו – לא מהני. אבל דעת הרמב"ם – שליח הולכה א"צ למנות בעדים.

ג. שו"ע (קמא/א): אין שליח הולכה צריך

דעות המקילות בשטר המאשר גירושין
(כשחתמו רק שנים)

פת"ש (ז) בשם הרדב"ז – אם כתוב בשטר "התגרשה בב"ד שלנו" אז הוי מעשה ב"ד ולא עדות ומהני אף שחתמו רק שנים. ואפי' היה עדות ממש כאשר חשבת יש להתירה לסמוך על האומרים דעות כזו כשרה שכיון שבאה בחזקת גרושה.
(פת"ש – אשה עירונית שמתגרשת אין נותנים לה מעשה ב"ד אף שכמה פעמים נמשך זמן רב קודם שתינשא ואז אין עדים שהיא גרושה, כיון דהאידינא אין מגרשין בצנעה ורגילין ליתן הגט במניין עשרה ממילא התחזקה בגרושה ויש להתירה).

מנחת עני – הט"ז שמחמיר איירי דווקא בריחוק מקום שלא נתפרסם הגירושין ולא הוחזקה בגרושה לא מהני שטר. אבל אם אומרת האישה שנתגרשה בב"ד פלוני, ופלוני ופלוני עדין והוא מקום קרוב – נאמנות. דדבר העשוי להתגלות לא משקרי.

והוסיף ת' ב"ד – בימנו שמצויים שיירות ודואר, ואפשר לברר אמיתות השטר, אפשר לסמוך על השטר שמאשר הרב שנתגרשה.

ופסק פת"ש: להלכה – אין לסמוך על שום קולא, ובעיני דווקא מעשה ב"ד של שלושה.

ג). אף שכולם בעיר אחת נאמן ואפילו הבעל מכחישו. אבל מהרמ"א (א) וקמ"א (נא) – לא משמע כן.

"א"צ קיום"

הט"ז (ד): אישה שנתגרשה צריכה כתב מב"ד שנתגרשה (לפי שבימנו קורעים הגט) – אין הרב נאמן להעיד יחידי על הגירושין. ול"ד לקיום שטרות שנאמן הרב יחידי (חומ"מ מו"ד-הגה. דהתם אין צריך לקיים אלא מדרבנן דכל קיום שטרות אינן אלא מדאורייתא עדים החתומים על השטר כמי שנחקרה עדותן דמי) לפי שכאן מוציאים אותה מחזקת נשואה לכן צריכה מעשה ב"ד. כ"כ ב"ש.

ופת"ש (ז) כ' – שדווקא במקום שמוחזקת לאשת איש שאין הרב נאמן להוציאה מחזקתה. מה שאין כן אם לא ידעו שהיתה נשואה הרי אף היא עצמה נאמנת לומר שנתגרשה, והואיל וכתב של הרב אינו אלא רק לרווחא דמילתא ופשיטא דמהני.

ובמקום שמוחזקת באשת איש אפילו שנים החתומים בשטר אינם נאמנים דהוי עדות בכתב (מפיהם ולא מפי כתבם). אלא אם כן מפורש בכתב שנכתב כן מדעת הבעל והאישה שאז דין שטר לו ומהני. וה"ה אם החתומים הם דיינים אף שלא פורש שהיה בהסכמה, דאמרינן שהדיינים בקיאים בזה ולא חתמו אלא מדעת הבעל והאישה.

סעיף ד: אם השליח קרוב או פסול נותנו לה בפני ג' זולתו.

חומרות נוספות

סעיף ד: א. בד"א, שנתנו לה בפני שנים כשאין השליח קרוב או פסול, אבל אם הוא קרוב או פסול, צריך ליתנו לה בפני ג' זולתו.

ב. הגה: וי"א דיך להחמיר, אפילו אין השליח קרוב או פסול, ליתנו לה לפני שלשה, כדי שלא יבא ליתנו לה בפני שנים אף כשהוא קרוב או פסול [טור בשם הר"פ], וכן נוהגין.

ג. ויש מחמירין עוד ליטול שנים אחרים לעדי מסירה, ולא יהיו קרובים לדיינים ולא לאיש ולא לאשה, גם השלשה שיושבים לא יהיו קרובים לעדי הגט, ולא לשליח, [בסדר גיטין]. ועיין לעיל סימן קמ"א סעיף ל"ג.

ד. יש מחמירים ואומרים דהרב הנוטל שכר מסדר נתינת הגט לא יהיה אחד משלשה היושבים לדיינים, אלא יושב ג' אחרים והרב שואל כל השאלות ומסדר הנתינה [בסדר גיטין כן עשה מהרא"י].

הגט.

❖ שורשי הלכה (המקורות)

ב. טור - הרב פרץ מחמיר, אע"ג שקי"ל כרבי יוחנן דסגי בפני ב', טוב ליתנו בפני ג' שלא יבוא לטעות כשהשליח קרוב או אישה (שלא ראוי להצטרף לב"ד של ג'). כ"כ הגמ"י בשם סמ"ק.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "שנתנו לה בפני ב"

ב"ש (ח): דווקא לעניין שיצטרף השליח לאחד מדייני הקיום (אם הוא כשר), אבל להצטרף לאחד מעדי המסירה, אפי' בגט מקוים צריך למסור דווקא בפני שנים בזה (יש בזה מחלוקת: קמא"ט: שלפי סתם (שהוא בעה"ט) - מצטרף. ולפי הי"א (שהוא הרא"ש) - לא מצטרף).

א. גיטין (ה:): איתמר - בפני כמה נותן

לה? רבי יוחנן ור' חנינא: אחד אמר - בפני שנים. ואחד אמר - בפני ג'. במה קמפלגי?

מ"ס - כיון שהאישה כשרה להביא הגט (כגון ממדינת הים), זמנין דמייתי לה איתתא וסמכי עליה (שיצטרפו לג').

ומ"ס - יודעים שאישה לא מצטרפת ולא יסמכו עליה לצרפה לשלושה (לב"ד).

פרש"י: סכמי עליה - ויכשירו אף בשנים, ואישה לא ראוייה להצטרף לג'.

[כלומר: צ"ל בפני ג' שהם ב"ד, אלא שהשליח עצמו מצטרף לג'. אבל אישה לא מצטרפת].

כ"פ הטור: אם השליח ראוי לדון, שאינו קרוב או אישה מצטרף עם השנים לקיים

סעיף ה: האם צריך לישוב בטקס הגט

סעיף ה: א. אותם שנתנו לה בפניהם אין צריכין לישוב (אע"פ שהם כעין דיינים לקבל עדות השליח שאומר "בפני נכתב ובפני נחתם"). וכשאומר השליח: בפני נכתב ובפני

נחתם, צריך לעמוד.

ויש מי שאומר שלכתחלה צריכים לישב אותם שאומר בפניהם: בפני נכתב ובפני נחתם [הרב פרץ].

ב. ולכתחלה יתנו לה זיוס ולא כלילה [תוס'].

❖ שורשי הלכה (המקורות)

• ואמנם הרמ"א (קכג/ה) - אין לגרש בלילה, ואף שגירש יש הפסולים (הר"י מינץ).

ב. כשנותן ע"י שליח שצריך לומר בפני ג' (דהוי ב"ד).

ונחלקו הדעות:

• הגמ"ר - עם כל זאת מותר לתת בלילה דל"ד לדין.

• ובנימין זאב - לכתחילה יתנו ביום, שהוא כמו דין, דקיום שטרות הוי כדין, כ"פ הרמ"א (כאן).

• ושו"ת מים עמוקים - מתיר לגרש אף לכתחילה בלילה, וטעמו:

א. לפי שקיום שטרות דרבנן, ואותם ג' אינם ממש ב"ד ולכן אפשר לתת לפניהם הגט בלילה.

ב. ואף אם קיום שטרות הוי כדין ממש, הרי קיום השטרות הוי כתחילת דין (שאסור בלילה) אבל נתינת הגט הוי סיום דין שמותר אף בלילה.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

ב. "ולא בלילה"

לקדש אישה בלילה (קובץ העזר 351)?

■ כנה"ג בשם מהר"י מינץ - אין לקדש בלילה, ואם קדשה הוי ספק מקודשת. כ"כ הרי"א ז"ו. וטעמו: שמקשים קידושין לגירושין (הו-יה ליציאה), וכמו שגירושין

א. כתב הטור בשם הר"פ: אין צריך שישבו הג' (אף על פי שהן כעין דיינין) לקבל עדות השליח שאומר בפני נכתב ובפני נחתם. והשליח צריך לעמוד כשאומר בפני נכתב ובפני נחתם (כמו כל קבלת עדות).

ב. אמנם שמעתי ממורי ה"ר מנחם בר' שמואל שהיה מצריך להושיב הג' דיינין לקבל עדות השליח, ואולי לא אמר אלא לכתחילה אבל בדיעבד אין לחוש אם עמדו.

ב. לתת גט בלילה (קובץ העזר 350)

יש להבחין בשני מקרים:

א. כשנותן ע"י הבעל שא"צ לומר "בפני נכתב ובפני נחתם":

• לפי מרדכי - מותר לתת הגט בלילה.

• ולפי תה"ד - אסור והגט זה פסול, דבעינן יום ולא לילה.

וכ' הב"י טעמו - דס"ל דהוי דין, ותימה

מה עניין גט לדין? והנו"ב כ' - טעמו דהוי כחליצה שפסולה בלילה.

להלכה:

• ב"י - בשעת הדחק ממש יש להקל לכתוב הגט ולתת בלילה. כ"פ הרדב"ז, מהרח"ש והפר"ח.

בגירושין. אבל לא שתתגרש בכסף כמו קידושין (קידושין ה.).
 ב. מותר לקדש ע"י שליח כמו בגירושין (קידושין מא.).
 ג. שטר איסורין צ"ל לשמה כמו גט (קידושין מת.).
 ד. אבי הקטנה מקבל גיטה כמו בקידושין (ילקוט שמעוני).
 ה. קידושן בפני ב' עדים כמו בגירושין (ת' הגאונים).
 ו. המקדש במחובר לקרקע (שקידשה בש"פ מחובר לקרקע) אינה מקודשת כמו בגירושין (רשב"א, בעה"ט).

אינו בלילה כך קידושים. מ"מ כבר פשט המנהג לקדש בלילה.
 • פר"ח מטה שושן – מותר לכתחילה לקדש בלילה. כ"כ הרב ראובן דוד (תלמידו של אביו של הבן א"ח) – מה שנסתפק הר"י מינץ דווקא כשמקדש בשטר, אבל כשמקדש בכסף לכו"ע מותר (שאינו דין אלא קניין).
 כ"כ שו"ת רב פעלים.
 • מ"מ שו"ת משנת הלכות – לפי הזוהר אין לקדש בלילה.
 לאיזה עניינים מקישים הו"יה ליציאה א). שהאישה מתקדשת בשטר כמו

סעיף ו: מתי אומר בפני נכתב ובפני נחתם

סעיף ו: א. אומר: בפני נכתב ובפני נחתם, בשעה שנותנו ליד האישה או סמוך לו מיד תוך כדי דיבור.

ב. לפיכך נתנו לה ולא הספיק לומר: בפני נכתב ובפני נחתם עד שנשתתק – פסול, עד שיתקיים בחותמיו.

❖ שורשי הלכה (המקורות)

כ' הר"י: שיש להסתפק אם נתנו לאחר כ"ד כל שעדיין עוסקים באותו עניין אי מהני. כן הסתפקו: הרא"ש, הר"ן, הרשב"א, סה"ת וספר המצוות.
 הוסיף ד"מ בשם סדר גיטין: גם שליח ב"ד שאומר "אני שליח ב"ד" צ"ל תכ"ד לנתינה.

ב. גיטין (ט): משנה – אינו יכול לומר "בפני נכתב ובפני נחתם", יתקיים בחותמיו. גמ' – אמר רבא, כגון שנתנו לה כשהוא פיקח ולא הפסיק לומר עד שנתחרש.

א. גיטין (ה): תניא – המביא גט ממדינת הים ונתנו לה ולא אמר לה בפני נכתב ובפני נחתם – יוציא והוולד ממזר – דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים – אין הוולד ממזר. כיצד יעשה...

כ התוס': מכאן משמע שצ"ל "בפני נכתב ובפני נחתם" בשעה שנותן לה הגט, וה"ה לאחר נתינה תכ"ד, מדאמר (שם) נתנו לה כשהוא פיקח ולא הפסיק לומר עד שנשתתק. משמע שאם היה מספיק לומר אחר הנתינה מיד מהני.

ואף שיש לבעל מיגו שנפל ממנו ולא גירשה (כדלקמן ק/יא)?
תירץ הרש"ל – דלא שכיח שתחזיר לו הגט, לפי שצריכה להראותו לראיה. והיה לה לכתוב שובר או לקרוע הגט ולכתוב עליו שנקרע בגלל הפרעון.

ב. "אפילו אינה אומרת"

ב"ש (ה): חוזר על לעיל (א.א.), שאינה צריכה לתת סימן מובהק (נקב בצד אות פלונית). כ"ד הט"ז.

שדווקא בחשש שנפל מאחר (ולא נתגרשה בו כלל) ויש איסור דאורייתא, צריך סימן מובהק. אבל כאן שאין חשש שנפל מאחר (שהרי שניהם מודים שנתגרשה) אלא שאין ידוע אם נפל ממנו ופרע או נפלה ממנה, ואומרת גרשתני, נאמנת כיון שהסימנים מסייעים אותה אף שאינו סימן מובהק.

ואף בזה"ז שי"א שאינה נאמנת בגרשתני (כמ"ש הרמ"א יז/ב) מ"מ כיון שהסימנים מסייעים אותה נאמנת (דרישה, הב"ח בשם רש"ל).

סימן של נקב בצד פלונית, אלא אף בשאר סימן (שאינו כך כל) מובהק, כגון שאומרת: כך וכך אצבעות באורך הגט או ברוחבו, או שאומרת מדת החוט הקשור בו.

ג. אבל אם אמרה: הגט היה ארוך או קצר, ואינה מכוונת מדתו, או החוט לבן או שחור, או שאמרה שהוא מונח בחפיסה או בדלוסקמא, אינו סימן להחזירה לה על ידו (גמ' דף כ"ח ע"א וכדמפרש שם טעמא – באר הגולה).

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "שכבר פרעה והחזיר לה"

ב"ש (ג): ומיירי נמי שאין חשש שנפל מאחר, שא"כ אפילו הבעל והאישה יודו שגירשה אינם נאמנים (כמ"ש קמא/נו).

"מחזיר לה"

ב"ש (ג): בלא סימנים. וכאן לא שייך סימן כיון שהגט ביד שניהם אלא שמחולקים בפרעון ובכתובה (לפי שכאן חוזר על מ"ש בסעף א1).

אה"ע קנ"ד: לבוי שכוּפין להוציא בגט, בין איש בין

אשה, וסדר כתיבת הגט ונתינתו, ובו כ"ד סעיפים

הנושאים שבסימן זה:

- סעיף א1: כופים להוציא בריח הפה וחוטם ובורסקי 257
סעיף א2: מוכה שחין, משומד, רועה זונות 260
סעיף ב: מי שקיבלה על עצמה המומים, ומת בעלה ונפלה ליבום, יכולה לכפות הביבם להתגרש 263

- סעיף 13: איני זן, איש שרגיל לכעוס ולהוציא אשתו 263
- סעיף 23: המכה את אשתו, אישה שמקללת בעלה 265
- סעיף ד: נולדו בבעל מומים אחר שנשאה 266
- סעיף ה: המשתטה בכל יום וחוששת לחייה. מי שהוא נכפה 268
- סעיף 11: תובעת גט בטענה שאינו ראוי להוליד, או רוצה ילד לעת זקנתה 269
- סעיף 21: אם רוצה הבעל ישא אחרת לבדוק עצמו, שהה י' שנים ולא ילדה 273
- סעיף 11: טענת שאין לו גבורת אנשים 276
- סעיף 21: נאמנות האישה בימנו. כשרחמה צר. 279
- סעיף 11: כשדוע שהבעל רוצה לילך לארץ אחרת 281
- סעיף ט: כשאינו יכול להשאיר במקום שנשא כופין שיגרש 282
- סעיף י: שהתה י' שנים ולא ילדה. אם הוליד בן אחד. 282
- סעיף יא: היו הפסקות בתשמיש אין עולים למניין י' שנים 285
- סעיף יב: הפילה לעניין מניין י' שנים 286
- סעיף יג: הוא אומר הפילה תוך י' שנים, והיא מכחישה 287
- סעיף יד: הוא אומר הפילה שנים והיא אומרת הפלתי ג' 288
- סעיף טו: משביעה היסת שלא הפילה ומשלם לה כתובתה 288
- סעיפים טז-יז: אחר שהוציאה מותרת להנשא לשני. גרשה תנשא לשלישי 288
- סעיף יז: דין כתובתה אם שהתה עם השלישי י' שנים ולא ילדה 289
- סעיף יט: נשאת לרביעי וילדה אינה גובה מהשלישי כתובתה 290
- סעיף כ: הנושא בעבירה אפי' איסור דרבנן כופין להוציא 290
- סעיף כא: מתי כופין בשוטים להוציא, נשא אישה בעבירה, לנדות 290
- סעיף כב: מטילים חרם שלא להוציא לעז על הגט 292
- סעיף כג: נשבע הבעל ליתן גט, טוב להתיר לו לפני שיגרש 292
- סעיף כד: קיבל עליו נזירות שמשון לגרש אשתו 293

סעיף א¹: כופים להוציא בריח הפה וחוטם ובורסקי

סעיף א חלק 1: ^אאלו שכופין אותם להוציא וליתן כתובה: מי שנולד לו ריח הפה או ריח החוטם, או שחזר להיות מקבץ צואת כלבים או בורסקי, או להיות מחתך נחשת מעיקרו (פי' ממקום מוצאו מן הארץ והטעם בכל אלו שאומנתן מוסרחת - ט"ז). ^בואם רצתה תשב עם בעלה.

^ג(ואם ידעה צהן קודם שנסאת, אין כופין להוציא, לסברה וקבלה) [טור בשם הרמ"ה]...

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. כתובות (ע"ז): משנה – אלו שכופין אותו להוציא: מוכה שחין, ובעל פוליפוס, והמקמץ, והמצרף נחושת, והבורסי. בין שהיו עד שלא נישאו ובין משנישאו נולדו. גמ': מאי בעל פוליפוס? אמר רב יהודה אמר שמואל: ריח החוטם, במתניתא תנא ריח הפה.

ב"י: ולא פליגי, ובשניהם כופין להוציא. גמ': מאי מקמץ? אמר רב יהודה: זה המקבץ צואת כלבים.

מאי מצרף נחושת? רבה בר בר חנה אמר זה המחתיך נחושת מעיקרו.

פרש"י: טעמא דהני מפני שאומנותם מסרחת.

שם: מאי כופין? בשוטים.

כ' המרדכי בשם ר"י: יוציא – ויתן כתובה אע"פ מגרש בע"כ.

ב. שם (ע"ז): בכל הנך אם אמרה הוינא בהדיה (מוכנה לגור איתו) שבקינן לה. חוץ ממוכה שחין אף שאמרה לא שבקינן לה, מפני שממקתו (פירוש ממיקה בשרו).

ג. אם ידעה בהם קודם נישואין

שם: משנה – ועל כולם אמר ר"מ אע"פ שהתנה עמה יכולה לומר סבורה הייתי שאוכל לקבל ועכשיו אי אפשר לקבל.

✓ וחכ"א – מקבלת בע"כ חוץ ממוכה שחין.

מקבלת בע"כ

• הר"ן – י"מ כשהתנה עמה ס"ל לחכמים שמקבלת בע"כ. אבל לא התנה עמה אע"פ שידעה יכולה לומר "סבורה הייתי לקבל ואינו יכולה".

• ✓ והרמ"ה כ' – כמו שהתנה עמה מקבלת בע"כ אף כשידעה מקבלת בע"כ. כ"כ הר"ן בשם אחרים.

ב"ח: לפי הרמ"ה מה שכתב במשנה "בין שהיו עד שלא נישאו בין משנישאו נולדו" מיירי שהיא לא ידעה, אבל ידעה סברה וקיבלה.

• דעת הרמב"ם:

הרמב"ם כתב: מי שנולד לו ריח הפה וכו' וכ' ה"ה והב"י – דווקא שנולד אחר נישואין, אבל ידעה קודם נישואין אף שלא התנה עמה מקבלת בע"כ ואינה יכולה לומר "סבורה הייתי שאוכל לקבל ואיני יכולה".

והב"ש – אין הכרח בדברי הרמב"ם, ומ"ש נולדו הוא לעניין כתובה בלבד, שאם ידעה מראש אין לה כתובה, אבל לא לעניין כפיה.

להלכה: השו"ע כתב לשון הרמב"ם.

והרמ"א כתב דעת הרמ"ה בהמשך.²¹

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

מושבע לגרשה, וב"ד כופים אותו לקיים שבועתו (ולא נקרא כפיה לגט), שכל דבר המוטל על האדם לעשותו כופים אותו לעשותו, והמעשה קיים.

²¹ כ' הר"י בן הרא"ש: מי שאסר עצמו בהנאת תשמיש אשתו אם ישחק בקובייה, ובנוסף נשבע שיגרשנה בגט כשר ועבר ושיחק – הרי הוא

מיהו י"א – שמוכה שחין שווין מעיקרא שאין לה אפילו עיקר כתובה כדי שלא תערים (להתחתן איתו ויחייבו אותו לגרש ותקבל כתובה). אבל המרדכי כתב – שיש לה כתובה כיון שיכל להתנות אם תצא ממנו שלא תקבל כתובה, ואם לא התנה הפסיד על עצמו. והתוס' – מקום שיש חשש הערמה אין לה כתובה.

[סיכום: תוספת כתובה למנויים במשנה תוס', מרדכי והג"א – אין להם תוספת כתובה. ר"ת – יש להם תוספת כתובה.]

"ריח הפה"

פת"ש (א) בשם ת' הרא"ם: ודווקא שהסרחון חזק וקשה עד שאין אדם יכול לסובלו.

"מקבץ צואת כלבים"

פת"ש (ב) בשם ת' כנסת יחזקאל: א' נשא אישה ורצונו להיות סופר סת"ם ולעבד בעצמו הקלפים, והמלאכה נעשית קצת ע"י צואת כלבים ואשתו מתנגדת – אם האיש לא יוצלח למלאכה אחרת אין אשתו יכולה להתנגד, ובפרט בימנו שהפרנסה קשה. אבל יש לו פרנסה אחרת – יכולה למחות.

"ואם ידעה... אין כופין"

ב"ש (ב): לכמה פוסקים אף שידעה מהם יכולה לומר: סבורה הייתי שאוכל לקבל ועכשיו איני יכולה לקבל. ולכן נראה שאף

א. "שכופין להוציא"

באה"ט (א): כל שכופין להוציא ולתת כתובה והבעל לא כאן שיתן הגט והאישה תובעת כתובתה – ב"ד יורדים לנכסיו ומגבין לה כתובתה (הרד"ך). והא דכופין היינו כשאינו רוצה לגרש כלל אבל אם רוצה לגרש בתנאי אין כופין (רשד"ם).²²

"וליתן כתובה"

ב"ש (א): לעניין תוספת כתובה במוכה שחין:

כשבאה בטענה (ס"ו) "חוטרא לידה" אין לה תוספת כתובה, כי למישקל ולמיפק לא הקנה לה.

וכן הדין בכל הני, שאין לה תוספת כתובה ואף במוכה שחין. כ"כ מרדכי, הג"א בשם ר"ח – שאין לה תוספת כתובה.

אבל ר"ת – ס"ל שיש לה תוספת כתובה, ואזיל לטעמיה שאף בבבאה מחמת טענה יש לה תוספת.

מיהו במוכה שחין קודם נישואין גרע טפי, שהרי ממאנת נותן לה תוספת כתובה (כמ"ש הרי"ף) לפי שידע שקטנה היא ולא חשש שתתחרט, ודאי רצה לזלזל בנכסיו. כן הדין במוכה שחין שידע שיכפוהו להוציא ובכ"ז כתב לה תוספת כתובה.

עיקר כתובה במוכה שחין:

יכולים בני משפחת הכלה לרכוש שכירי חרב, שיכו הבעל בהסתר עד שיתרצה לגרש. ולא מקרה גט מעושה, שהרי מהדין כופין לגרש.

²² הרב יעקב יוסף זצ"ל: בזמנם היו כופים לגרש אף במכות, עד שיאמר רוצה אני, ובימנו אין מכים. ולכן יש עצה, אחר שהב"ד פסק לכפות,

כתבו דהרמב"ם ס"ל דווקא נולד בו כופין אותו אבל אם היו בו אין כופין אותו (כהרמ"ה).

אבל אין מוכרח, וי"ל שהרמב"ם דווקא לענין כתובה כ"כ, שאם נולד בו צריך ליתן לה הכתובה, אבל אם היה בו מעיקרא א"צ ליתן לה, דאם לא כן כל אשה תערים ותנשא. אבל לא לעניין לכפות לגרש.

לרמ"א שאין כופין להוציא, מ"מ אין דינה כמורדת אם אין רצונה לדור עמו, שיכולה לומר קי"ל כהני פוסקים.

אמנם פת"ש (ג) בשם ספר ב"מ כתב – צ"ע? שהרי דין מורדת לפחות מכתובה, והבעל מוחזק בממון.

"אין כופין" (הרמ"א)

ב"ש (ב): והא שפסק כהרמ"ה (שאין כופין) ולא כהני פוסקים, משום המגיד והב"י

סעיף א: מוכה שחין, משומד, רועה זונות

סעיף א חלק 2: דין מוכה שחין:

א. נעשה האיש מוכה שחין, כופין אותו להוציא וליתן כתובה. ואף על פי שהיא רוצה לישב עמו, (או שהתנה עמו קודם שנשא) – אין שומעין לה, אלא מפרישין אותם בעל כרחם, מפני שהיא ממיקתו.
ב. ואם אמרה: אשב עמו בעדים, כדי שלא יבא עלי, שומעין לה.

ד"ן הניחא:

ג. הגה: י"א דמתנכר כופין אותו ע"י עובדי כוכבים להוציא [ב"י סימן קל"ד בשם א"ח ובמרדכי], ובלבד שיבטל (המודעות) נשעת הגט [שם במרדכי].

ד. ויש חולקין ואומרים דאין כופין למתנכר או שאר עובר על דת [תשובת מהר"ם], אלא א"כ פושע לה, כגון שמאכילה דבר איסור [מהרי"ו], או שעבר על חרם ששעבד עצמו נגדה שלא להקניטה ושלא להכותה, או שנודר ואינו מקיים שבניו מתים צעון נדרים [הגהות מיימוני].

ה. מי שהוא רועה זונות ואשתו קובלת עליו, אם יש עדות בדבר, קראו אותו עם מנאפים או שהודה – יש אומרים שכופין אותו להוציא, אבל משום שמביאין לו ילדים נכריים אין לחוש, לילמא משקרים עליו [חידושי אגודה].

❖ שורשי הלכה (המקורות) א. גיטין (עז): משנה – מקבלת בע"כ,

התנה פסיד על עצמו. ותוס' כתבו – במקום דיש חשש ערמה אין לה כתובה. הקשה הפרישה: אם התנה עמה למה צריך ליתן לה כתובה? ותירץ כיון דהיא היתה רוצה לישוב עמו משום הכי צריך ליתן לה הכתובה. משמע שאם היא רוצה לגרשו אין לה כתובה. וא"ת כשנעשה כן אחר הנישואין לימא נסתחפה שדה של אשה? תירצו תוס' האשה שדה של האיש ואין איש שדה של אשה.

"מוכה שחין... כופין אותו" ²³

באה"ט (א): כמה פרטי דינים

- מוכה שחין שאמר שנתרפא ואשתו לא סומכת עליו יש להסתפק אם נאמן (הר"א ששון).
- היו לו נגעים בפיו ומוציא ליחה סרוחה – כופין אותו להוציא (הרב אדרבי).
- מי שמשתיין תוך המיטה ולא מרגיש, אין כופין אותו להוציא, מאידך אין כופין אותה להיות עמו (רדב"ז).
- חולה צרפתי אם יסכימו הרופאים שתשמיש ממיקתו, וגם יש בו מיאוס וסרחון חזק – כופין להוציא (הרא"ם).
- נכפה אם תשמיש קשה לו – מפרישים אותו ממנה (הרמ"ט).

"מפני שהיא ממיקתו"

ט"ז (ב): לשון המק בשרו פי' שהתשמיש קשה לו (פי' באה"ט – פירוש שבשרו נופל חתיכות חתיכות, מלשון "המק בשרו"). ומה

חוץ ממוכה שחין שאף שקיבלה על עצמה כופין אותו לגרש מפני שהיא ממיקתו. פרש"י: ממיקתו – לשון המק בשר (שהתשמיש קשה לו).

ש"ם (עו:): בכל הני שאמרה הוינא בהדיה (שמסכימה לחיות עמו) שבקינן, במוכה שחין לא שבקינן, מפי שהיא ממיקתו.

ב ואם אמרה אשב עמו בעדים (שלא יבוא עלי) שבקינן.

ה כ' האגודה: לאה טוענת על ראובן

בעלה שרועה (פירוש מנאף) עם זונות, וראובן כופר – אם לאה תביא עדים שבעלה רועה זונות יוציא ויתן כתובתה.

אבל אם אין עדים, אף שהביאו הנוכריות בנים (שטוענות שהם ממנו) – אין לכפותו להוציא שראינו כמה נספים בעלילות.

כ"פ ת' הר"מ – והוסיף שהוא הדין אם מודה הבעל מעצמו שכופין אותו.

מ"מ הב"י כ' – שאין לסמוך על האגודה לכפותו להוציא, כיון שלא נזכרו דבריו בשום פוסק מהמפורסמים.

אבל הד"מ – פסק כהאגודה, כ"פ הרמ"א.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "נעשה האיש מוכה שחין"

ב"ש (א): י"א אם היה מוכה שחין מעיקרא אין לה כתובה כדי שלא תערים, ובמרדכי כ' – שיש לה כתובה כיון דיכול להתנות אם תצא ממנו דאין לה כתובה ואם לא

שהמחלה מדבקת ע"י תשמיש (נוזל הזרע).

²³ הרב יעקב יוסף זצ"ל: ה"ה בימנו מחלת האיידס, שהדבר מסכן אותה כופין לגרש.

ובנוסף עבר על חרם ר"ג ונשא אישה אחרת על אשתו, לכן האישה דורשת גט. והבעל טוען שנשא אישה אחרת כיון שסיפר לו אחד שאשתו מתה והאמין לדבריו.

אמנם אף שנתברר שאשתו חיה והתרו לו שיגרש השנייה, המשיך להחיות עם השנייה.

והבעל טוען: חטאתי והנני לשוב ולדור עם הראשונה וכבר יגרש השנייה. והאישה עומדת בתוקף להתגרש?

■ דעת הרב השואל – לכופו לגרש בשוטים, לפי ש –

א. עבר על דברי הרמ"א כאן, שעבר על חרם ששעבד עצמו נגדה, וכיון שנשא אחרת עבר על חרם ר"ג.

ב. על שעזב אשתו י"ב שנים ומנע ממנה כל הזמן ענייני אישות עבר על דברי הרמ"א שכתב: איש שרגיל לכעוס על אשתו ולהוציאה מביתו כופין אותו להוציא.

■ ות' נו"ב עצמו כ': שאין כופין אותו להוציא, לפי ש –

א. לא ברור אם עבר על חרם רבנו גרשום, שהרי בתחילת הנישואין שלו עם השנייה היה ע"פ עד אחד שהטעו, ויש הסוברים שחרם רבנו גרשום היה רק על

שצריך ליתן כתובה אף על פי שהתנה תחילה, כיון שהכפייה אינה בשבילה אלא בשבילו.²⁴

ב. **"אשב עמו בעדים"**

באה"ט (ה): וא"צ שיהיו העדים יושבים ושומרים כל הלילה אלא כדרך כל הישנים בבית אחד.

ג. **"מתנכר"**

פת"ש (ד): דיו המשומד להלכה

■ מהר"ם אלשקר – להלכה כופין אותו, לפי שרו"פ חלקו על מהר"ם (דס"ל שלא כופין).

■ ות' עבה"ג – אין להקל בספק דאורייתא. ובספר ב"מ כ': ולענ"ד אין לכפות על הגט, אלא יכפו על חיוב מזונות ופרנסה או תשלומים ונדוניה עד שיהא מוכרח לגרשה ע"י פשרה, ובוזה אין שום חשש.²⁵

"או שצבר על החרס"

פת"ש (ה) בשם נו"ב: אחד שנשא שתי נשים וגירש את השנייה ורוצה להישאר עם הראשונה, והראשונה תובעת גירושין אחר שבגד בה ונעלם מעיניה י"ב שנים ועזב אותה ריקם בלי מזון.

²⁵ הרב יעקב יוסף זצ"ל: אם יציעו למומר לגרש אשתו בסכום כסף גדול, האם מיקרי גט מעושה? יש להקל כיון שקיבל כסף נתרצה אף שהיה בכפייה, וכמו 'תלויה וזבין דזביני זביני'. לכן יש לב"ד קרן מיוחדת למקרים שהבעל מסרב לגרש שמצעים כסף רב שיגרש.

²⁴ הרב יעקב יוסף זצ"ל: האיש שחייב לגרש ומתנגד, יכולה האישה לעשות תחבולה בתאום עם בב"ד. שתלך לרופא ותוציא אישור שיש מחלת איידס, שהדבר מדבק ומסכן הבעל, וממילא יגרש.

ולכן: אין לכופו לגרש ואף אין לכופו בדברים, מ"מ אם טענה האישה שהוא מאוס עליה מחמת שבגד בה, ואף שלא התרו בו אינה חייבת לדור עמו.

"מי שרועה זונות"

באה"ט (ו): ראובן בא על אשת איש וחזר בתשובה, ואשתו תובעת גט וכתובה – אין כופין אותו להוציא. ול"ד לרועה זונות שמוחזק בכך ועומד במרדו. שרועה זונות מאבד הון וסופו שלא יהא לו פרנסה (חכם צבי).

"אס יס עלות צדק"

ב"ש (ד): ואין להחרים אחר עדות זה, שכל ישראל בחזקת כשרים (ת' אגודה).

תחילת הנישואין. ואף שיש חולקים היינו לחומרא ולא להקל לכפותו לגרש. ובפרט שכבר גירש השנייה.

ואף אם נאמר שידע שאשתו ראשונה חיה, כיון שלא היתה התראה כדין לא עבר על חרם.

(ב). והטעם השני שכתב שכופין אותו הוא בגלל שלא זן אשתו י"ב שנים – אף למ"ד (רב) מי שלא זן כופין אותו להוציא, ה"ד כשהתרו בו קודם, אבל בלא התראה אין כופין. ועוד שדווקא מי שיש לו ואינו זן, אבל זה מחמת עניוהו הלך לחפש פרנסה, וכל אותם שנים סבל בעצמו בעוני גדול.

סעיף ב: מי שקיבלה על עצמה המומים, ומת בעלה ונפלה ליבום, יכולה לכפות להגרוש

סעיף ב: מי שהיה בעלה בעל ריה הפה או ריה החוטם, או מלקט צואת כלבים וכיוצא בה, ומת ונפלה לפני אחיו ויש בו אותו מום שהיה בבעלה, יכולה היא לומר: לאחייך הייתי יכולה לקבל ולך איני יכולה לקבל, ויחלוץ ויתן לה כתובה [גיטין עז. משנה – מעשה בצידון].

סעיף ג: איני זן, איש שרגיל לכעוס ולהוציא אשתו

סעיף ג חלק 1: ^א האומר: איני זן ואיני מפרנס, כופין אותו לזון. ואם אין ב"ד יכולים לכופו לזון, כגון שאין לו במה לפרנס ואינו רוצה להשתכר להרויח ולזון, אם תרצה היא, כופין אותו להוציא מיד וליתן כתובה. וכן הדין למי שאינו רוצה לשמש [תוס'].^ב

^ב הגה: וכן איש שרגיל לכעוס ולהוליא אשתו מציתו תמיד, כופין אותו להוליא, כי עי"ז

אינו זנה, לפעמים ופורש ממנה בתשמיש יותר מעונתה והוי כמורד ממזונות ותשמיש [תשובת הרשב"א]. ועיין לעיל סימן ע' וע"ז...

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. כתובות (ע"ז): האומר אינו זן ואיני

מפרנס: רב אמר – יוציא ויתן כתובה. ושמואל אמר – עד שכופין להוציא יכפו לפרנס.

להלכה:

• ✓ הרי"ף – הלכה כשמואל שכופין לזון. כ"פ הר"ן בשם הר"ח.

• והרא"ש בשם בה"ג – הלכה כרב, כופין לגרש. וכן נראה לפי שהאישה בושה לבוא לב"ד כל פעם ותמות ברעב. כ"פ הטור.

אם אין לבעל לפרנס:

• ✓ הר"ן בשם הרשב"א: אף לשמואל אם אין ב"ד יכולים לכופו לזון, כגון שאין לו במה לפרנס ואינו רוצה להשתכר להרוויח ולזון, אם תרצה היא (האישה) – כופין אותו להוציא מיד וליתן כתובה. כ"כ הרמב"ם.

• והר"י ור"ת – פסקו כשהבעל אין לו כדי לפרנסה אין כופין אותו להוציא מאחר שאין לו.²⁶

ב. כ' הרשב"א: מי שהורגל לכעוס על

אשתו ולהוציאה מבית תמיד – אפשר שכופים אותו לגרש ולתת כתובה. ואף לשמואל שס"ל שאין כופין לגרש באינו מפרנס מודה כאן שיכפוהו, שבכה"ג לא תתבענו לדין ותמות ברעב. ועוד שכל שמשלחה מביתו פורש ממנה מתשמיש יותר מעונתה והוי כמורד בתשמיש.

ולכן אם רצתה מוסיף על כתובתה ואם רצתה יוציא ויתן כתובה.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "כופין אותו לזון"

ב"ש (ה): כיון שיש פוסקים (הרא"ש) כרב שכופין אותו להוציא, אם אינה רוצה לדור עמו לא נעשית מורדת, שיכולה לומר קי"ל כהרא"ש שפוסק כרב שכופין לגרש.

ופת"ש (ו) בשם ספר ב"מ – לדעתי י"ל שהבעל חשוב כמוחזק בכתובה ויכול לומר קי"ל שיש לה דין מורדת.

פת"ש (ו) בשם ב"מ: בעל עשיר שזן את אשתו פחות מהראוי, ולכן אינה רוצה לדור עמו – לכו"ע (אף שתאמר קי"ל כרב) אין

מיקרי מורדת לפי שיכולה לומר אינו ניוונת ואיני עושה, מ"מ האיש שלא יכול לומר איני זן ואיני מקבל מלאכתך נקרא מורד, וכ"ש לרב.

ודעת הרמב"ם – קי"ל כר"ה אף באיש שלא קרא מורד במלאכה רק במורד מתשמיש. כ"פ המחבר ע"ז/א.

²⁶ כ' ב"מ והחת"ס: בשו"ע (ע/ג) פסק כהרמב"ם והרשב"א. והרמ"א (שם) הביא דברי ר"י ור"ת. מ"מ אם אפשר לבעל להתפרנס ואינו רוצה לכו"ע כופין אותו להוציא.

כ' הרא"ש: ואם הבעל אינו רוצה לזון אף לשמואל הוי מורד ומוספים על כתובתה. ואף שר"ה (כתובות סג): כתב שמורדת ממלאכה לא

ואף במונע ממנה כל ענייני אישות יש להחמיר לסברת האומרים שאין לכופף שלא יהא הגט מעושה.

ב. "סרגיל לכעוס... כופין להוליא"

גבורת אנשים (מט): אין להורות כן למעשה, שיש לחוש לסוברים שאין לכופף דלא יהא הגט מעושה ובניה ממזרים.

ועוד שאף הרשב"א (מקור דין זה) כתב בלשון "אפשר", ולכן אי אפשר לסמוך ע"ז לכופף להוציא במקום שיש חשש לגט מעושה ובני ממזרים.

כ"כ בכללי הדינים – מ"מ יכולים לכופף בשוטים לזונה ולשמש או ליתן לה גט בדרך ביררה ואין זה נקרא כפיה.

כופין הבעל לגרש אלא לזון, ולכן אם אינה רוצה לדור עמו נקראת מורדת. והפת"ש כ' – ולענ"ד (בלי קשר לשיטת רב) אין דינה כמורדת, שהרי לא עושה כן לצער, אלא לכופו שיוון אותה כראוי.

"וכן... שאינו רוצה לשמש"

ב"ש (ז): דינה שווה שכופים, אבל לעניין מורד להוסיף על כתובתה בתשמיש הוי מורד, אבל במלאכה אין לו דין מורד וכדעת הרמב"ם (לאפוקי דעת הרא"ש שהבעל דינו כמורד אף במלאכה).

פת"ש (ז) בשם ספר גבורת אנשים: אף במורד במזונות לבד אין כופין, וכן במורד בתשמיש לבד אין לכופו להוציא, אלא אם כן באה מחמת טענה (בעינא חוטרא וכו').

סעיף ג: המכה את אשתו, אישה שמקללת בעלה

סעיף ג חלק 2: א"איש המכה אשתו, עזירה היא זידו כמכה חזירו. ואם רגיל הוא בכך, יש זיד ז"ד ליסרו ולהחרימו ולהלקותו בכל מיני רידוי וכפייה, ולהסביעו שלא יעשה עוד.

ואם אינו איית לדברי הב"ד: י"א – שכופין אותו להוליא, ובלבד שמתרין בו תחלה פעם אחת או שתיים כי אינו מדריך בני ישראל להכות נשותיהם, ומעשה עובד כוכבים הוא [מ"כ בשם רבנו שמחה].

ב. וכל זה כשהוא מתחיל, אבל אם מקללתו בחנם או מזלזלת אביו ואמו, והוכיחה בדברים ואינה משגחת עליו: י"א – דמותר להכותה, וי"א – דאפילו אשה רעה אסור להכותה. והסברא ראשונה היא עיקר [בנימין זאב].

ג. ואם אינו ידוע מי הגורם, אין הבעל נאמן לומר שהיא המתחלת, שכל הנשים בחזקת כשרות, ומוסיבים ביניהם אחרים לראות בשל מי הרעה הזאת, ואם היא מקללתו חנם, יוראת בלא כתובה [בנימין זאב].

ד. ונראה לי דווקא צרכילה בכך, ואחר ההתראה, וכמו שנתצאר לעיל סימן קט"ו.

ה. ואם הלכה מציתו ולוותה ואכלה, אם ילאתה מכה שהכה אותה תמיד, חייב לשלם [כל דברי הגה זו תמצא במרדכי פרק נערה בשם מוהר"ם ובנימין זאב], וכמו שנתצאר לעיל סימן ע'.

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. מ"כ בת' לר' שמחה: המכה את אשתו מקובלני שיש להחמיר ביותר ממכה חברו, שבחברו אינו חייב בכבודו ובאשתו חייב לכבדה יותר מגופו. והעושה כן יש להחרימו ולנדותו ולהלקותו ולעונשו בכל מיני רידוי, ואף לקוץ ידו אם רגיל בכך ויוצא ויתן כתובה.

ואחר כך כתב: תטילו שלום בניהם ואם לא יעמוד בכך הבעל מוסיף להכותה, ינדותה ויעשהו ע"י גויים שיגרש אשתו. ואפילו לשמואל שאין כופין להוציא אלא כופין לזון ה"מ במזון אבל בהכאות כופין אותו. כ"כ הג"א בשם או"ז - ואם רגיל להכותה כופין להוציא וליתן כתובה.

ב"י: נ"ל שאין לסמוך עליהם לכפות להוציא כיון שלא נזכרו דבריהם בשום פוסק מהמפורסמים.

וד"מ - כדאי הם לסמוך עליהם ובפרט שכן כתבו הרמב"ן ומהר"ם שבהכאות כופים לגרש. מ"מ נ"ל שלא יכופו ישירות אלא להחרימו ולתופסו ע"י גויים לתת גט, ובדרך זו לא מיקרי כפיה על הגט רק שמחויב לעשותם.

ב. ובנימין זאב: אם הוא הגורם חייב להוציאה רק שב"ד יתרו בו פעם ושתים. אבל אם היא גורמת, כגון שהיתה מקללתו או מזלזלת באביו והוכיחה בדברים ולא הועיל - מותר להכותה.

אבל בת' מהר"ם - אף האישה רעה אסור להכותה.

ג. בנימין זאב: ואם אינו ידוע מי הגורם, אין הבעל נאמן לומר שהיא המתחלת, שכל הנשים בחזקת כשרות, ומושיבים ביניהם אחרים לראות בשל מי הרעה הזאת. ואם היא מקללתו חנם, יוצאת בלא כתובה.

סעיף ד: נולדו בבעל מומים אחר שנשאה

סעיף ד: א. האיש שנולדו בו מומין אחר שנשאה (כ"ש הם היו קודם נישואין), ב. אפי' נקמעת ידו או רגלו, או נסמת עיניו, ולא רצתה אשתו ליישב עמו - אין כופין אותו להוציא וליתן כתובה, אלא אם רצתה תשב, ואם לא רצתה, דינה כדין מורדת [רמב"ם].

ג. הגה: וי"א לכל זה צידו או רגלו או עינו אחת, אבל צב' ידיו וצ' עיניו וצ' רגליו,

כופין אותו להוליא [טור והרא"ש].

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. כתובות(ע1): משנה – האיש שנולדו בו מומין אין כופין אותו להוציא. רשב"ג אומר – בד"א במומין קטנים, אבל בגדולים כופין אותו להוציא.

גמ': מתי נולדו המומים?

✓רב יהודה תני – אף שנולדו לאחר שנישאה, וכ"ש אם היו קודם נישואין שהרי סברה וקיבלה.

חייא בר רב מתני – היו, אבל נולדו לא. להלכה: פסקו הרי"ף רא"ש והרמב"ם כרב יהודה. כ"פ שו"ע.²⁷

ב. שם: מהם מומים גדולים (שרשב"ג ס"ל שכופין לגרש)? נסמית עינו נקטעה רגלו נשברה ידו. ✓ורבנן אף בזה לא כופין. פסק הרי"ף: הלכה כחכמים שאף שנקטעה רגלו וכו' – לא כופין לגרש. כ"פ הרא"ש והרמב"ם.

ג. ✓כ' הרא"ש: וי"א דווקא עינו אחת, אבל שתי ידיו או שתי רגליו או שתי עניו מודו רבנן שכופין. וכן מסתבר שהרי הוא כעבר ובטל מן העולם. כ"פ שו"ע הרמ"א. פסק הרמב"ם: האיש שנולדו בו מומין אחר שנשא אפילו נקטעה ידו או רגלו או נסמית עינו ולא רצת אשתו לישב עמו אין כופין אותו להוציא וליתן כתובה אלא אם

רצת תשב ואם לא רצת תצא בלא כתובה כדין כל אשה מורדת.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

ב. "אבל שתי ידיו... כופין"

ב"ש (ח): ה"ד שנולדו, אבל אם היו כן לפני הנישואין תלוי במחלוקת ס"א2. שלרמ"א (בשם הרמ"ה) אין כופין להוציא, מ"מ לא נעשית מורדת שיכולה לומר סבורה הייתי לקבל ואיני יכולה.

"כופין"

פת"ש (י) בשם ס' גבורת אנשים: למעשה אין לכפות בשוטים אפילו נקטעו שתי ידיו, לפי ש –

א. הרא"ש בת' לא רצה להתיר במעשה שבא לפניו, אף שפסק שכופין.

ב. סתם לשון הגמרא "שנולדו בו מומין אין כופין" לא חילקה בזה.

ג. גם הרי"ף והרמב"ם וסמ"ג לא חילקו בכך.

ד. וכנ"ד הרמ"א שכתב בשם י"א.

ה. וכ"פ הלבוש – שכן המנהג, והמשנה מרבה ממזרים בישראל.

ולכן אין לכפות.

ט"ז (ג): כתב רש"ל דאפילו נעשה כן אחר נישואין אין יכול לומר לאשתו "נסתחפה שדך"! שהבעל אינו שדה של האישה, אלא האישה שדה הבעל. כ"כ התוס' (שם עז).

ולכן כופים אותו לגרש, אלא אם כן יעשן רק בחוץ.

²⁷ הרב יעקב יוסף זצ"ל: בעל שמעשן בתוך הבית מסכן את בני הבית (לפי מחקרים רבים),

סעיף ה: המשתטה בכל יום וחוששת לחייה. מי שהוא נכפה

סעיף ה: א. איש המשתטה מידי יום יום, ואומרת אשתו: אבי מחמת דחקן השיאני לו וסבורה הייתי לקבל ואי אפשי כי הוא מטורף ויראה אני פן יהרגני בכעסו, אין כופין אותו לגרש, שאין כופין אלא באותם שאמרו חכמים [ת' הרא"ש].

ב. הגה: מי שהוא נכפה: י"א – שאינו מוס ואין כופין על זה לגרש. ומ"מ אין כופין אותה שתהיה עמו, הואיל וזאתה מחמת טענה [מרדכי בשם ראבי"ה]. ג. וי"א – להוי מוס באיש, וכופין לגרש [הרא"ש].

❖ שורשי הלכה (המקורות)

ב. כ' מרדכי: אף שנכפה באישה הוי מוס (כמ"ש בכתובות עז.). אין משם ראייה לגבי איש להחשיבו בעל מוס, לפי שהאישה בכל דהו נוח לה, ואין בידנו לכפות בלא ראייה. מ"מ גם לא נכוף אותה לדור עמו כיון שבאה מחמת טענה.

ג. י"א ד"מ: ובתשובת הרא"ש משמע דהוי מוס וכופין. ²⁸

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

ג. "י"א שאינו מוס"

ב"ש (ט): אינו מוס באיש, אף דבאשה הוי מוס (סי' קט"ו). דאמרינן אשה ניחא לה

בכל דהוא. ואף דבריה חוטם באיש מוס ובאשה י"א שאינו מוס (ס' ל"ט), דשם תלוי בכח מי יכול לסבול יותר (כמ"ש במרדע' ובהג"א) אבל בשאר מומין אמרינן אשה ניחא לה בכל דהוא. ודווקא כשאין סכנה בדבר אם משמשת עם בעלה נכפה, דאם היה סכנה בדבר וודאי כופין.

ג. "וי"א דהוי מוס וכופין"

ביאור הגר"א: כמ"ש בירושלמי – מפני ריח הפה כופין, מפני חיי נפש לא כ"ש? וכאן סכנה היא.

באה"ט (יג): אם נתיישן החולי נכפה אצלו וגם הרופאים אמרו נואש, אם יראה בעיני

אגרות משה (א, פ): אדם שהיה שוטה קודם נישואין, ולא ידעה האישה ונישאת לו, ועכשיו אי אפשר להשיג ממנו גט – יש להתירה מדין קידושי טעות. וכן אם יש בו מוס שאינו יכול לבעול – הוי קידושין טעות יוצאת בלא גט.

²⁸ ת' חת"ס: מחלוקתם אם מחלת נכפה מדבקת, שבימי קדם סברו שהיא מדבקת, לכן כופין להוציא. אבל הרופאים שבימנו סוברים שאינו מדבק כלל (עיין עז/ג).

חכמי הדור שנכוף אותו לגרש אף אני
אהיה סניף להם (כנה"ג).

הקדמה לסעיף ו:

● יורה כחץ: אמר שמואל: כל שכבת זרע שאינו יורה כחץ אינו מזרעת (חגיגה טו.). ולכן בעל ששכבת זרעו אינה יורה כחץ בשעת בעילה, אין האישה מתעברת מבעילה זו. טענה זו האישה נאמנת יותר מהאיש לפי שהיא מרגישה ביורה כחץ והוא אין מרגיש (יבמות סה.).

● טענת האישה לכוף בעלה שיתן גט

אישה התובעת שבעלה יגרשנה בגלל שאינה ראויה להבנות ממנו – אין שומעים לה, כיון שאינה מצווה על מצוות פריה ורביה. אלא אם כן טוענת שצריכה ילד שיתמוך בה לעת זקנתה (בעיא חוטרא לידה ומרה לקבורה). ומיירי שאין לה שום ילדים. ואז כופים בעלה לגרשה כשיתקיימו כמה תנאים:

(א). טוענת שהוא הגורם לפי שאינו יורה כחץ (ואף שיש לו ילדים מאישה אחרת, יכולה לטעון שבאמת היה יורה כחץ, אלא שמאז התקלקל).

(ב). שהתה עמו י' שנים שלא ילדה, שאם לא כן חיישינן שרוצה להתגרש כיון שנתנה ענייה באחר.

(ג). אינה תובעת כתובתה, שאם תובעת כתובתה חיישינן שרוצה גט כדי לגבות כתובתה.

סעיף ו¹: תובעת גט בטענה שאינו ראוי להוליד, או רוצה ילד לעת

זקנתה

סעיף ו חלק 1: א. האישה שתובעת גט בטענה שאינה ראויה לבנות ממנו, אין

שומעין לה (לפי שאינה מצוה על פריה ורביה – ט"ז).

ב. ואם טענה שחפצה לילד כדי שיהיה לה בן שתשען עליו, (ואין לה כבר סוס בן), ואומרת שהוא גורם שאינו יורה כחץ: אם שהתה עמו עשר שנים ולא נתעברה, ואינה תובעת כתובתה כדי שנחוש שתובעת גט כדי לגבות כתובתה, וגם אין לתלות תביעות הגט בשום דבר אחר – שומעין לה, אפילו יש לו בנים מאשה אחרת, דשמא נתקלקל אח"כ, וכופין אותו להוציא.

ג. ויתן מנה מאתים, אבל לא תוספת, ויתן נדוניתה מה שהכניסה לו.

ד. ויש לו להחרים סתם (אבל לא להשביעה, כיון דאין לו טענות ברי להכחישה אין יכול להשביעה – ב"ש) על מה שטוענת דבר שאינה יודעת בו בודאי, ואח"כ יתן כתובה (כמו בכל טענת ספק), [רמב"ם]...

❖ שורשי הלכה (המקורות)

הקדמה

בעינא חוטרא לידא ומרא לקבורה

אשה שתבעה את בעלה לגרשה אחר עשר שנות נישואים, בטענה שבעלה אינו מסוגל להוליד, וצריכה היא ילדים שיהיו לה למשען לעת זקנותה ("חוטרא לידא") ויקברוה לאחר מותה ("מרא לקבורה"), בית דין מקבלים את טענתה המצדיקה את תביעתה, וכופים את בעלה לגרשה ולפרוע לה את עיקר כתובתה.²⁹

גמרות:

• גדרים (ז:): משנה – בראשונה היו אומרים, שלוש נשים יוצאות ונוטלות כתבה: ... (ואחד מהם) שמים ביני לבינך (תוס') – פירוש שגלוי לשמים שאין יורה כחץ)... חזרו לומר, שלא תהא אישה נותנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה, אלא יעשו דרך בקשה.

• יבמות (סה:): הבעל אומר בגללה אין לו בנים. והיא אומרת בגללו (ולכן רוצה כתובה):

אמר רבי אמי – דברים שבינו לבינה נאמנת ויוציא ויתן כתובה, לפי שהיא מרגישה ביורה כחץ והוא אין מרגיש.

אמר הבעל: אשא אישה אחרת ואבדוק את עצמי (אם אני מסוגל להוליד): רב אמי – אסור, אלא אם כן יגרש הראשונה ויתן כתובה. ורבא – מתיר.

• יבמות (סה:): מעשה בא לפני ר' יוחנן בכנישתא דקסרי, באישה שתבעה גירושין כיון שלא היו לה ילדים ממנו. ואמר ר' יוחנן – יוציא ויתן כתובה. ואי סלקא דעתך שאישה אינה מצוה על פריה ורביה, למה כתובה?

דילמא באה מחמת טענה, וכמו שבא מעשה לפני ר' אמי שאמרה: מה תהא בעת זקנתה (בלא בנים שיטפלו בי), וכפה אותו לגרש בכתובה. כ"פ ר"נ – במעשה שבא לפני בטענה.

• יבמות (סד:): משנה – נשא אישה ושהא עמה 10 שנים ולא ילדה – אינו רשאי לבטל, אלא יגרשנה בכתובה, שמא לא זכה להיבנות ממנה.

שיטות הפוסקים:

נשאלת שאלה: בטוענת "אינו יורה כחץ" שהיא נאמנת, אם שהה 10 שנים ממילא כופין אותו לגרש כיון שלא קיים מצוות פריה ורביה? ואם לא עברו 10 שנים יש חשש שעיניה נתנה באחר ולמה נאמנת?

ורבייה, אם היא "באה מחמת טענה", כגון: "בעינא חוטרא לידא ומרא לקבורה", כופים את הבעל לגרשה.

²⁹ אף על פי שאשה שתובעת גט משום מצוות פרייה ורבייה, אין כופים את הבעל לתת לה גט, שהרי האשה אינה מצווה במצוות פרייה

ואם אחר כך יחזור וישאנו מוטב, ואם לאו יכתוב לה גט אחר מרצונו (שעכשיו אין אונס החרם) לצאת י"ח האחרונים. ה"ה מי שנדר נזירות שמשון אם לא יגרש אשתו, שאין לו התרה, יעשה כן. מ"מ פת"ש – חולק על הרדב"ז, קי"ל כהרמ"א (יו"ד רכת/מה) שפסק כמהר"ם פדוואה שאפשר להתיר חרם כזה כדי שיוכל לקיים מצווה, וכגון נדר שהודר ברבים.

הפוסקים האם מותר להתיר לו כדי שיוכל לגרש את אשתו בלא אונס? י"א – שאפשר להתיר לו שיוכל לגרשה בלא אונס, שאם לא כן הוי גט מעושה. וי"א – שאין להתיר לו חרם כזה, משום שאין לו התרה. להלכה: יגרש (בלא התרה) ויצא י"ח החרם, שהרי מהתורה מגורשת כיון שהוא עצמו הביא עליו.

סדר הגט

סדר הגט: ובו דיני העדים והבעל והסופר

והאשה, וכל פרטיו, ובו ק"א סעיפים.

אמר המגיה: כל הכתוב בסדר זה משם הסדרים, סתם, הוי יודע שהוא מסדר מהרא"י מרגלית ז"ל.

א: הגה: בימי חכמי התלמוד היו נוהגין למנות חכם בקי על הגיטין, וכן נמצא בדברי הקדמונים שהיו נוהגין שלא ליתן גט רק לפני גדולי הדור [ריב"ש].
ב: ועל כן לא ישתדל אדם צנתינה, רק הצקי בהם. וכל מי שאינו בקי צטיב גיטין

וקדושין, לא יהא לו עסק עמהם. ואם אחד עבר ונתן גיטין או חליצות בלא נתינת קפות, עיין בזירה דעה סי' רמ"ב סעיף י"ז.

ג. גט שסדרו אותו הדיוטות, יש לפוסלו כמו שכתבתי לעיל סימן קמ"א סעיף ל' וסימן קמ"ב סעיף ט'.

ד. ייש נזהרים מלסדר הגט בערב שבת.

👈 שורשי הלכה וענפיה 👈

ב. "רק הבקי זהם". פת"ש (א): כ' בת' כנסת יחזקאל – מיום שנתפשו סדרי גיטין וחליצות בטלה התורה, לפי שמסדרין רק מתוך הסדר ואינם יודעים בטיב גיטין אוי לאזנים שכך שומעות.

"יש נזהרים מלסדר הגט בערב שבת". ט"ז (א): ולא ראיתי מקור לזה בב"י. ובסדר גיטין שלנו מוכח להדיא שנותנין בע"ש.

א). ואפשר טעם הנזהרים מפני שהם טרודים בהכנה לשבת ואולי לא יתעסק שפיר. ושוב ראיתי בת"ה שכתב כן לעניין חליצה שאחד הגדולים נזהר לא לעשות כן בע"ש.
ב). ועוד לפמ"ש הרא"ש שאסור לדון מדרבנן בע"ש אפילו דיני ממונות וחליצה נמי דין הוא פסול בלילה ובקרובים.

פת"ש (ב) בשם ת' ברית אברהם: מבואר בשם תה"ד דלאו דווקא מלסדר כתיבת הגט דנפיש מילי, אלא אפילו נתינת הגט מהשליח להאשה ג"כ נמנעין בערב שבת.

ב. יזמין סופר ושני עדים כשרים שאינם קרובים זה לזה ולא לאשה [מבואר בסימן קכ"ב קכ"ג].

ב. הגה: ועיין לעיל סי' קמ"א ס' כ"ה. לכתחלה לוקחים עדים שאין להם שום קרובה אפילו רביעי רביעי [בשם מהרי"ל] או מלד חיתונים, גם שלא יאל עליהן קול שחשודים על עריות (כן משמע בפ' זה בורר) או שאר דברים הפוסלים, גם אין לוקחים עד שהוא בעל מוס.

ג. גם מדקדקים שלא יהיו העדים והסופר קרובים אל הרב המסדר הגט. ובשעת הדחק אין לדקדק בסופר אם הוא הגון.

ד. י"א דהרב אומר לעדים שיהרהרו תקובה בלצם על עצירות ששון, אפילו מוחזקים ללדיקים גמורים, שמא עברו עצירה שנפסלים זה (בסדר מהר"ם יפה ובהר"י מינץ).

ה. לוקחים עדים המזינים הגט, ואם לא יודעים לקרות מלמדין אותן ומפרסין להם ולסופר ולצעל מהו גט ומהו לשמו ולשמה (מ"כ). ועיין לקמן בסמוך סעיף י"ג עוד מדין סופר.

שורשי הלכה וענפיה

א. "שאינם קרובים זל"ו". פת"ש (ג) בשם ת' נו"ב: מעשה שבעיר אחת סידר הרב גיטין כמה שנים ועתה נתוודע שעדי הגט המה קרובים זה לזה שני בשני בחד בעל מצד אם. תשובה: קרובי האם שאינם קרובים מצד אישות רק מצד אם, לכו"ע הוי רק מדרבנן. ולכן משפט הנשים כמבואר (באה"ע סי' ק"ג) שנשארות תחת בעליהן השניים, ובניהם כשרים ויקבלו גט אחר מבעליהן הראשונים.

"שלא ילא עליהם קול שחשודים". פת"ש (ד) בשם ת' נו"ב (תשובה מבן המחבר): במעשה בגט שניתן לאשה ואח"כ נודע שעד א' מעידי הגט יצא עליו קול לפני כמה שנים שאלמנה אחת אמרה שנתעברה ממנו בזנות והוא לקח אותה לאשה ומאז ועד עתה לא נשמע עליו שמץ דבר והוא מתנהג כשורה.

תשובה: הגט כשר. דלא מקרי חשוד לעריות כיון דבא על הפנויה. וגם לא נתברר לן שהיתה נדה.

ואף שדעת הרמב"ם – דהבא על הפנויה הוא איסור דאורייתא משום קדשה, הנה רוב הפוסקים חלקו עליו, דס"ל כהראב"ד ורמב"ן דליכא לאו קדשה אלא במופקרת לכל. ועי"ל – שהוא לא ידע שיש בזה איסור קדשה מה"ת. ועוד שהקול לא הוחזק בב"ד, שנעשה רק מהאשה שנתעברה לא מפיה אנו חיינן. ועוד כיון שלא יצא הקול שהוא רגיל בעריות אלא פעם א' לא מקרי חשוד. ועוד דאמרינן בודאי עשה תשובה.

ז. יזהר שלא יהיה הסופר אחד מהעדים [מבואר בסי' ק"ל].

ח. אם הסופר או החכם המסדר הגט נוטלים שכר הרבה יותר מכדי בטלה, י"א שצריך שלא יהיו העדים קרובים להם. והר"ר עובדיה (בפירוש המשנה בפרק ד' דבכורות) קרא תגר על הרבנים מסדרי הגט הנוטלים יותר מכדי שכר בטלה [מבואר בסי' ק"ל].

ב. הגה: ולא נהגו כמותו. גם טעמו אינו כלום, כי הוא מדמה דבר זה למה שאמרו הנוטל שכר לדון דינו בטלי. ואינו ראיה, כי סדור הגט אינו דין, אלא למוד צעלמא.

ג. ועיין לעיל סימן ק"ל הטעם שהעדים לוקחים שכר.

ד. ויט לזעל להקות עאלו עס הסופר והרצ והעלדס (על סכום השכר) קולס סמתחילין לכתוב (מ"כ בשם מהר"ן ז"ל).

שורשי הלכה וענפיה

א. "טעמו אינו כלום". ט"ז (ב): ולא הבנתי זה, דמאי שנא מחליצה שפסול באם נוטל הרב שכר. ואיני יודע חילוק ביניהם דמה לי שלומד הרב האיך יסדרו הגט ומה לומד גם האיך יסדר החליצה, דהא גם לימוד אסור בשכר.

לענ"ד נראה דבין בגט ובין בחליצה אף אם קרוי דין (האיך יעשו הבעל והיבם) מ"מ אין הרב עושה שום מעשה אלא הבעל והיבם הם העושים, ואף אם הרב נוטל שכר ויתבטל הוראת הרב, מ"מ המעשה שעשה הבעל והיבם אינו בטל. ועוד שאם לא היה הרב עסק בשום מלאכה ועל כרחו הוא להתפרנס.

ד. "ויט לזעל להקות עאלו". פת"ש (ז): כתב הלבוש הטעם בזה משום דאם לא ישוו עמו תחילה יש לחוש שמא כשישמע הבעל אח"כ שרוצים ממנו שכר הרבה יתחרט ויחזור בדעתו מלתת גט ותתבטל שליחות הסופר והעדים, ואח"כ כשיתפשו עמו היה מן הדין שצריך לחזור ולחדש שליחות כבתחילה והם לא יעשו כן.

האם צריך ב"ד לסידור הגט (פת"ש ס'ק"ח)?

- משמע דא"צ ב"ד של שלשה לסידור הגט ונתינתו וכפשטות לשון הגמ' (בב"ב קע"ד):
- אטו כל דמגרש בבי דינא מגרש. וכ"מ בכל הלכות גיטין שלא נזכר בשום מקום בשו"ע והאחרונים שצריך ב"ד, זולת בגט שהובא ע"י שליח. כ"מ מהרדב"ז, ת' הרא"ם.
- אמנם בת' נו"ב – מחמיר מאד בזה ודעתו דצריך ב"ד של שלשה לנתינת גט אף בגט הניתן מיד הבעל ליד האשה. וכ"ד הא"ז, רש"י.

גם בס' אורים ותומים (ט סק"ב) הביא תרגום יונתן שפי' "ויכתוב לה ס' תירוכין" קדם בי דינא. וכתב הוא ז"ל דמזה נתפשט המנהג להצריך ב"ד בגט. וכ"מ מהתוס'.

כעת יצא לאור תשובת חתם סופר: שחלק על ת' נו"ב – לפע"ד סידור הגט עצמו לא בעי ג' אך מה שאחר כתיבת הגט טרם הנתינה שחוקר הרב ושואל להסופר לעדים, זהו קבלת עדות ובעי שלשה.

והנה לפי מה שנוהגין עכשיו שגונזין הגט אצל הרב המסדר רק שנותנים להאשה כתב פטורין שנתגרשה כדת, כיון שאותו כתב בא להתיר האשה לא יועיל חתימת עדים, אלא דווקא מעשה ב"ד שלשה דיינים.

ומ"מ לכתחלה ודאי דיש להחמיר. חדא – הואיל ונפיק מפומיה דהגאון נו"ב. וגם כן נהגו ברוב תפוצות ישראל.

ד: צריך שיכירו שזה הוא פלוני וזו היא אשתו פלונית, אלא אם כן הוא שעת הסכנה [מבואר בסי' ק"כ ובסי' קל"ו].

ה: אם יש בעיר אחד ששמו כשמו, ושם אשתו כשם אשתו, אינו יכול לגרש אלא בפני חבריו [גם זה שם].

ו: אם המגרש הוא שכיב מרע, צריך לדקדק בו שיהיה שפוי בשעת כתיבה ובשעת נתינה (וע"ל סימן קכ"א).

ז: אם רוצה לגרש על תנאי, לא יזכיר שום תנאי, אלא אומר לסופר לכתוב גט ולעדים לחתום בו, ולא יזכור שום תנאי עד שעת מסירה (ועיין לעיל סימן קמ"ז).

ט: הכל כשרים לכתוב גט, חוץ מחש"ו ועבד ועובדי כוכבים וישראל מומר או מחלל שבת בפרהסיא [מבואר בסי' קכ"ג].@

י: הבעל עצמו לא יכתוב הגט, היכא דאפשר [מבואר בב"י וכ"כ הרמ"א שם בהגה].

יא: וכן לא יאמר הבעל לסופר: כתוב כן או לא תכתוב [גם זה שם ושם].

יב: לא יהיה הסופר קרוב לאשה ולא לאיש, היכא דאפשר [גם זה שם ושם].

שורשי הלכה וענפיה

"לא יהיה הסופר קרוב". פת"ש (י) בשם הלבוש: הטעם בזה משום שגם בדבריו יש בהם קצת עדות ששואלין אותו אם כתבו לשמו ולשמה. אבל רוב מורי הוראה אין נוהגין בכך שאין זה עדות, כיון שאמר בפיו שיכתוב לשמה, ומסתמא שכותב כן דלמה יקלקלה.

יג: א"י (יביא) הסופר הקלף והדיו והקולמוס (וכל שאר כלי הכתיבה, וישאל הרב לסופר בפני העדים אם הכל שלו, וכשיאמר: הן, אח"כ יתנס) במתנה לבעל והבעל יגביה

לקנותם [מבואר בסימן ק"כ].

ב. הגה: י"א דקודם שיתן לו הסופר דברים אלו יצטל הצעל מודעות [טור בשם הרא"ש]. וחוקרין אותו כמו שיתבאר סעיף י"ד וסעיף כ', ואחר כך מקבל הדברים הנזכרים מן הסופר, וכן נוהגין.

י"ד: א. ישאל (שלא יהא גט מעושה דפסול – הגר"א) החכם לבעל המגרש: אתה נותן גט זה מרצונך בלא שום אונס כלום עשית שום איסור או נדר או שבועה שמכריחך ליתנו תאמר לנו ונתיר לך. והבעל המגרש משיב: לא נדרתי ולא נשבעתי ואין לי שום אונס אלא מרצוני אני נותן גט זה בלב שלם בלי שום אונס ותנאי.

ב. ואם אומר שנשבע או תקע כף ליתנו, יתירו לו קודם, כדי שלא יהא דומה לאונס. אך ערבון יתן, אם ירצה, שאין זה דומה לאונס [מבואר בסימן קל"ד]. ג. (ועיין לקמן סימן זה סעיף כ"ג וכ"ד השייכים הנה).

טו: א. יושיט הבעל הקלף (וסאר כלי כתיבה) והקולמוס והדיו לסופר בפני עדים ויאמר לו בפניהם: כתוב לי גט לשם גרושי אשתי פלונית בת פלוני ולשם כריתות ואני נותן לך רשות לכתוב הגט מאחד עד מאה עד שיהיה אחד בשר בלי שום פקפוק בין בכתיבה בין בהתימה לדעת החכם הר"ר פלוני [מבואר בסי' קכ"ב]. הגה: או לכל מי שמראה אותו. ויאמר הסופר: כן אעשה [כ"ז בסדרים].

ב. ולא מהני זה אלא צדיעצד. ולכן נוהגין ג"כ לכתחלה שהסופר מקנה לו הרצה קלף ודיו בצולי יכתוב גיטין רצים כמו ש"ק או דכשר צדיעצד.

ג. אצל לכתחלה אם כתב גט פסול נוהגין שחוזר ומקנה לו הסופר הכל, והבעל חוזר ומלוה לו לכתוב, ומצטל מודעות כסדר ש"ק צדיעצד. ועיין לקמן סעיף נ"ד.

ד. וכשהבעל נותן הדברים לסופר, יתנם לו לכתחלה על ידי עצמו ולא על ידי שליח [מ"כ בתיקון ישן].

שורשי הלכה וענפיה

ד. "לכתחלה ע"י עצמו". פת"ש (יא): כתב הלבוש הטעם משום דכל זה מילי גינהו שהרי לא מקנה לו כלום אלא מצוהו שיכתוב ומילי לא מימסרן לשליח. ועיין לעיל סי' 100.

ק"כ ס"ד.

טו: *ואתם פלוני ופלוני היו עדים וחתמו בגט הזה (שכותב סופר פלוני בן פלוני לשמי) ולשם גירושי אשתי פלונית בת פלוני ולשם כריתות [גם זה שם], ואני נותן לכם רשות לחתום מגט אחד עד מאה גיטין עד שיהיה אחד כשר לדעת החכם הר"ר פלוני (או לכל מי שמראה אותו) בלי שום פקפוק בין כתיבה בין בחתימה [מבואר בסי' קכ"ב].
*הגה: ויכול לומר כל דברים אלו צכל לשון סירכה [מהרי"ו] ויאמרו העדים: כן נעשה [בסדרים].

יז: אם צריכים לכתוב שני גיטין, מפני ספק שיש בשמות, כגון גרשון גרשם (גרשון הוא בן לוי, וגרשום הוא בן משה, והם שני שמות שונים (תה"ד) – הגר"א), וכיוצא בזה, שצריך שיאמר הבעל המגרש לסופר שאם יחפוץ החכם הר"ר פלוני לסדר גיטין הרבה מחמת ספק שינתנו כלם ביד האשה, שהוא נותן לו רשות לכותבם. וכן יאמר לעדים שהוא נותן להם רשות לחותמם [שם].

יז: לא יכתוב הסופר ולא יחתמו העדים עד שישמעו מפי הבעל שצוה לסופר לכתוב ולעדים לחתום, ולא מפי שליח. אפילו אמר לשלשה: אמרו לפלוני שיכתוב ולפלוני שיחתמו, לא יכתבו ויחתמו, מאחר שלא שמעו מפיו [מבואר בסימן ק"כ].

יט: הבעל נותן שכר הסופר, ואם נתנה האשה, כשר [ג"ז שם].

כ: *יאמר הבעל בפני העדים: 'הנני מבטל לפניכם כל מודעי ומודעי דמודעי ומודעי דנפקי מגו מודעי דמודעי שמסרתי על גט זה. וכל הדברים שמסרתי שהם כשיתקיימו גורמים לבטל הגט, הרי הם בטלים'. *וכן 'אני מעיד על עצמי שלא מסרתי שום דבר על הגט שיפסול מחמתו והריני פוסל כל עד או עדים שיעידו שמסרתי או שאמרתי שום דבר שיבטל גט זה שיוורע כחו מחמתו' [מבואר בסי' קל"ד], (ענין לעיל סי' קל"ד סעיף ז').

👉 שורשי הלכה וענפיה 👈

יג: ולא יתייחד עמה אחר נתינת הגט אם לא שיהיה אחר עמהם ואפי' עבד או שפחה חוץ משפחתה מפני שלבו גם בה.

יד: ושליח המביא גט ואומר בפני נכתב ובפ"נ, א"צ להביא שטר שליחות שהבעל מינהו שליח, אלא כמו שהאמינוהו על קיום הגט כך הוא נאמן על השליחות.

טו: ומאד יש לכל אדם ליוזר שלא ישתדל בענין גיטין אם לא שיהיה בקי בהלכות גיטין, כי רבו בהן הדקדוקין ובנקל יכול אדם לטעות בהן והוא פסול ממזרת וצור ישראל יצילנו משגיאות.

טז: כתב ה"ר פרץ שגם הקולמוס צריך שיתן הסופר לבעל קודם הכתיבה. וצריך לדקדק שיהיה כל הגט יבש היטב בשעת הנתינה.

יז: וצריך לשום חרם על כל העומדים שם שלא יוציאו לעז על הגט.

יז: ואם נשבע הבעל ליתן גט צריך שיתירו לו קודם שלא יהא דומה לאונס אך ערבון יתן אם ירצה שאין זה דומה לאונס.

שאלות במבזוזי הרבנות הראשית

באדיבות ארץ חמדה מכון גבוה ללימודי היהדות ירושלים,
ולעקיבא כהנא על הקובץ. הזכויות על השאלות שמורות להם

(www.eretzhemdah.org)

סימן קי"ט.

1. א. מה דין באם גירש בע"כ בזה"ז? סעיף ו פת"ש סק"ז (2*)³⁴.
- ב. מה הדין באם גירש בע"כ ע"י שליח? פת"ש סק"ו
- ג. האם אפשר לגרש בעל כרחה בתנאי? שו"ת מהרש"ם ג,ז. כיון שקבע הנו"ב שאי אפשר על ידי שליח, גם אי אפשר בתנאי. דברי חיים אבן העזר ב יד, עונג יו"ט קמה
2. א. אשה שנשתטת, האם יש הבדל בין אינה יודעת לשמור את עצמה לבין אינה יודעת לשמור את גיטתה? סעיף ו'
- ב. האם אפשר לגרש אישה שהיא עיתים חלים ועיתים שוטה?

סימן ק"כ.

1. האם בעינן שליחות גמורה לכתיבת הגט או לא? ב"ש סק"א, סק"ז, קכא סק"ט, קכג סק"א ראה חכמת שלמה ריש סימן קכא
2. א. בעל ששלח שליח לגרש את אשתו, האם הנייר צריך להיות של הבעל או יכול להיות של השליח. סעיף א' ב.
- ב. מה הדין לגבי קידושי כסף. (מועיל מדין עבד כנעני : סימן כט, סעיף ה'.
2. כשכותבים גט צריך להכיר את האיש והאישה, האם הכרה זו צריכה להיות עפ"י שני עדים או שמספיק רק עד אחד. סעיף ג'
3. מהו הפסול של אומר אמרו, ואם יש הבדל בין אומר אמרו סתם ולא ברר הסופר לבין אומר אמרו ובירר הסופר? סעיף ד.
4. בעל שנמצא בחו"ל ומינה לפי הוראת בי"ד אדם מסוים לכתוב את גיטו ובינתיים מת הסופר שמונה, האם בי"ד מעצמם רשאים למנות אדם אחר לסופר? פת"ש סק"ז משו"ת אדמו"ר הזקן סימן לב-לג
5. בעל ששלח בכתב ידו לסופר לכתוב גט לאשתו ולעדים לחתום עליו וכן עשו, האם גט זה כשר או לא. ואם אפשר לעשות כן לכתחילה? (2*) סעיף ה' (עיי' גם חזו"א אה"ע סימן פה, אג"מ אבה"ע סימן קיט מנחת שלמה א, עח)

סימן קכ"א.

1. א. שיכור שציווה לכתוב גט כותבים או לא? סעיף א'. ב. אם נשתכר אחרי הציווי האם כותבים או לא?
2. א. מי שציווה לכתוב גט לאישתו ונשתטה, וכתבו את הגט בזמן שטותו האם הגט

³⁴ הערה: כשמופיע * – פירוש כמה פעמים הופיעה שאלה במבחנים קודמים. דוגמא: * 3 – שאלה זו הופעה 3 פעמים בבחינות קודמות.

כשר, פסול או בטל? (2*) סעיף ב'. ב. אם נשתטה בין כתיבה לנתינה ונשתפה האם יש למסור את הגט? סעיף ד'

3. מה סימני השוטה, והאם דווקא בסימנים אלו נקרא שוטה? ב"ש סק"ט ב. עתים חלים ועתים שוטה, האם יכול לגרש? סעיף ג'
4. האם גוסס מקדש ומגרש?

סימן קכ"ב.

1. ציווה לסופר לכתוב גט ולעדים לחתום ולתת הגט לאשתו ואבד הגט, האם אפשר לכתוב ולתת גט אחר ללא ציווי הבעל סעיף א.
2. אמר לסופר ולעדים לכתוב ולחתום גט וכתבו וחתמו ונתנו לה ונמצא פסול מדאורייתא האם יכולים לכתוב גט אחר? ואם היה פסול מדרבנן? ואם פסול מצד חומרה? האם יש הבדל בין אם חתמו או לא חתמו. (4*) סעיף א' ועיין חושן משפט סימן מט סעיף ו', מחלוקת הש"ך וקצוה"ח.
3. האם יש תקנה שהסופר והעדים לא יודקקו לציווי בכל פעם שיהיה להם ספק בכשרות הגט ואם כן מהי התקנה ואם יש להזדקק לתקנה זו תמיד? סעיף א'
4. מה הדין באם נתנו את הגט הפסול ואם יש הבדל בין פסול דאורייתא לבין פסול דרבנן? פת"ש סק"ב וסימן קלג סק"ג
5. אם אמר כתבו וחתמו ותנו לשליח ונתנו לשליח ונמצא פסול או בטל (או אבד משליח) האם יכולים לכתוב אחר בלי ציווי הבעל? (ואם כתבו מה דין גט זה?) סעיף ב'.

סימן קכ"ה.

1. מה הדין בגט שנכתב חק תוכות או בחק ירכות? ואם מקצת אות בגט היה חק תוכות והשלים הסופר בכתב כשר, האם הגט כשר? סעיף ד', עיין סימן קל ב"ש סקכ"ח
2. מה דינו של גט שנכתב על ידי כך שלקח מילוי של עט ושם בתוכו דיו כשר? מה דינו אם נכתב בעזרת מחשב או בדפוס? בסוג הקולמוס, ראה סעיפים ד, כב; לגבי דפוס, ראה ב"ש סק"ג, ט"ז יו"ד סימן רעא סק"ה, ערוך השולחן סימן קכה סעיף לו, ציץ אליעזר כא מב
3. א. מה הדין בגט אם רגל הה"א או הקו"ף נוגע בגג הה"א או הקו"ף ותינוק יכול לקרותו, האם הגט כשר להינתן לאישה אם לא? האם יש הבדל בין טופס לתורף (2*) סעיף טז, סימן קכו סעיף מה
- ב. מה הדין אם גירד כדי להפרידן בסכין? ומה הדין אם רוצה לתקן את האותיות או רוצה להאריכן כשצריכים תיקון כזה?

סימן קכ"ו.

1. האם נותנים גט ביום ר"ח ואם נותנים בשני ימי ר"ח איך כותבים בגט? סעיפים ד,ו
2. כשיש שני אדרים כיצד כותבים, ואם כתב אדר סתם בשנה מעוברת מה הדין? סעיף ז'^{ז'}
3. כתבו בגט ברביעי בעשרים לירח פלוני והתברר שהיה עשרים ואחד אם אפשר לגרש בגט זה? סעיף כא, ועיין סוף סימן קכו
4. מה הדין אם קצר הווי"ן שנהגו להאריך בגט? סעיף כב
5. א. מה הדין אם כתב וכדו בלי ו' סופית. סעיף מט
ב. מה הדין אם כתב מילה שצריכה להיות חסר יו"ד וכתבה מלאה האם בגט כשר או לא?
- ג. מה הדין אם האריך את הווי"ן עד שנראים כמו נון? פת"ש סקכ"א
- ד. מה הדין אם חסר מלה אחת בגט האם נפסל בכך או לא? סעיף מט, ועיין סעיף כא, פת"ש סקכ"ו, וסימן קכה סעיף יט, ב"ש סקכ"ט. פת"ש סק"ל

סימן קכ"ז.

1. א. קי"ל דשטר מוקדם פסול, מה דין גט מוקדם, אם כשר, אם בטל, או פסול מדרבנן? סעיף ב' ב.
- ב. נכתב הגט בזמנו ונחתם לאחר זמנו האם דינו כגט מוקדם? סעיפים ב', ג'
2. נכתב הגט ונחתם בזמנו ולא נמסר באותו היום, היש תקנה לגרש בו ומה היא ומה השיטות בדבר? (2*) סעיפים ג,ה
3. א. מה דין גט מאוחר? (3*) סעיף ט'^{ט'}
- ב. אם נאמר שהגט כשר מאימתי האישה מתגרשת מיום נתינתו או מזמן הכתוב.
- ג. מה נקרא גט מאוחר, אם מאוחר מזמן הכתיבה או מהחתימה או מהנתינה. פת"ש סקי"ד, רע"א אות ב'.

סימן קכ"ח.

גט שנכתב בו 'דיתבא על נהר פלוני' והוא מחוץ לתחום אבל מסתפקין ממימיו האם הגט כשר? ואם לא כתבו שם נהר בגט האם הגט כשר? ומה הדין כאשר הנהר יבש בימי החמה? סעיף ד'.

סימן קכ"ט.

1. מי שיש לו שני שמות כיצד כותבים? סעיפים א,ב,ד,יד והלאה
2. בגר ולהבדיל במשומד, איך כותבים את שמותם בגיטין שלהן, מה לכתחילה ומה

דיעבד? סעיפים ה',ו'

3. א. מה המקור בגמרא לכתיבת שמות מקום כתיבה ונתינה בגט? גיטין לד: ב. מה המסקנה להלכה, מקום כתיבה או מקום נתינה? (2*) סעיף ד'
 - ב. האם צריך לכתוב כהן או לוי או לא? (2*) סעיף ז' ברמ"א. סעיף יט בשו"ע ב. מה הדין באינו כהן ולוי וכתב כהן או לוי? (2*) פת"ש סקכ"א
 - ג. אם לא הזכיר שם אבי האיש ושם אבי האישה האם הגט כשר? (2*) סעיף ט' ב. האם יש לחלק בין נתן בעצמו את הגט ובין נמסר ע"י שליח? פת"ש סקי"ט שינה שם אבי הבעל או שם אבי האישה האם הגט פסול?
 - ד. אם נמסר כבר הגט מה הדין אם יש לחלק בין שם אבי האיש לבין שם אבי האישה? פת"ש סקכ"ז
 - ה. מה הדין בכגון זה אם כתבו שם אבי המגרש או אבי המתגרשת שהוא כהן או לוי וזה אינו נכון. תוס' בגיטין דף פ' כתב שכשר. נו"ב סימן פט כתב שהוא רק בשאר שטרות, הובא בפת"ש סקכ"א. עיין שם היטב בדברי ר"ת בהוכחתו ולפ"ד אם כתוב שם אב המגרש לסימן יהיה פסול וזה כמעט מפורש בדברי תוס' ד"ה אמנה שבשטר כתובות פ"ד ע"ב)
4. ראובן גירש את אשתו בגט שלא נכתב בו שם האיש או האישה ויש עדי מסירה המעידים שהם מכירים את הגט ושזהו המגרש והמתגרשת ונישאת לאחר וילדה בנים. מה דינו של גט זה האם הוא בטל או לא? ומה דין הבנים? סעיף יא' ועיין ב"ש סק"ה
5. איזה שם מהשמות הבאים יש להקדים בגט: שם לועזי המשמש את מרבית הפונים אליו או שם עברי המשמש את המיעוט, שם לועזי שנוסף מחמת חולי או השמות הנ"ל? ב"ש סקל"א
6. מה דעת השו"ע והרמ"א לענין כתיבת "המכונה" בגט, כיצד יש לנהוג אם יש ספק האם לכתוב דמתקרי או המכונה. מה טעם הדבר? (מי שיש לו שני שמות שפעם נקרא בזה ופעם בזה מתי כותבין על השם השני המכונה ומתי כותבין דמתקרי?) סעיפים יד, טו. לגבי ספק, באר היטב סקכ"ז, פת"ש סקמ"ב וסקל"ו בשם הישועות יעקב. מי שנשתנה שמו מחמת חולי והרוב קוראים לו בשם הראשון ומעט בשם השני, איזה שם להקדים ומה הדין אם לא משתמשים בשם השני כלל? סעיף יח.

סימן ק"ל.

1. א. האם על העדים לחתום על הגט בצורת קשקוש כעין חתימה על שיק או עליהם לחתום בשם המלא? ב"ש סק"א
- ב. עד טעה וחתם שמו על הגט בצורה שגויה כגון חתם יוסף בן שמעון ואביו היה שמו ראובן. האם רשאי לחתום מחדש מתחת טעותו? ב"ש סק"ג, סק"כ, מגיה בט"ז

אות א'

2. א. מה הדין אם עד גט הוסיף לפני חתימתו נאום? עיין ב"ש סק"ט
- ב. האם עדי כתובה צריכים להוסיף אחרי חתימתם את המילה עד כמו בגט או לא?
3. גט שחתמו עליו שני עדים, ואחד חתם באותיות אנגליות, והשני חתם באותיות רוסיות, מה דינו של גט זה. סעיף טו
4. במה שונה חתימת עדי גט מחתימת עדים על שטרות אחרים. (2*) לא צריך לכתוב עד, לא צריך לפרש את כל השמות, לא צריך לשמה.
5. מה הדין בבעל שנתן שני גיטין, גט אחד ע"י אומר אמרו וגט אחד ע"י חתם סופר ועד? ב"ש סק"ט.
6. איזה עדים אין להחתים בגט לכתחילה סעיף א' (אפילו קרוב ונתרחק, עדים הקרובים לסופר, חשוד על העריות, בעל מום) סעיף יא (מי שיש ספק כיצד יחתום את שמו כגון שאביו מומר) ועיין סדר הגט סעיף ב' ועיין סעיף יח לגבי 'חתם סופר', כהן באה"ט טז.

סימן קלא.

1. התחיל העד לחתום בגט מקצת שמו ולא אמר לשמה אחר כך נזכר ואמר לשמה, האם החתימה כשרה? סעיף ט' בהג"ה.

סימן קלג.

1. מה הדין במסר הגט בפני ע"א בלבד אם יש לזה חשש גירושין? ב"ש סק"א

סימן קלד.

1. א. מה הדין בגילוי דעת בגיטין והאם יש הבדל בין גילוי דעת קודם נתינה וגלוי דעת לפני כתיבה? פת"ש סק"א, סימן קמא פת"ש סק"ג
- ב. מה הדין בגלוי דעת בקידושין? ערוך השלחן מב סק"ט – סק"ב
2. בעל שגירש את אשתו וביטל המודעות והלכה האישה ונישאת, ולאחר שנישאת הבעל הביא עדים שמסר מודעא על הגט ועל ביטול המודעות. האם האישה מגורשת ומותרת לבעלה או לא. ומה דינם של הבנים שנולדו מהבעל השני? פת"ש סק"ד.
3. ידוע הדין שגט צריך להנתן מרצון, מה הדין במקרים הבאים: סעיף ד
 - א. נשבע לגרש (5*) וכן סימן קנד סעיף כג
 - ב. חייב עצמו בקנס אם לא יגרש (4*)
 - ג. ומה הדין אם חתם והתחייב לגרש?
 - ד. ואם הכו את אביו או בנו או אחיו כדי שיגרש האם נקרא אונס? (3*). אם אונסים אדם אחר, עד שחבירו יגרש, האם נקרא אונס?

- ה. אם אנסו אותו לגרש ונתנו לו מעות, אם נקרא אנוס או דומה לתליוהו וזבין?
ס"ח.
4. מי שנשבע לא לגרש את אשתו וגירשה, האם הגט כשר. (2*) פתחי תשובה סק"ו
(בעקבות רעק"א).
5. מסר מודעה לגט לפני כתיבתו או אחר כתיבתו ואחר נתינת הגט ביטל את המודעה
ואמר לה שתתגרש בו, אם מועיל? ס"י.

קלו.

1. גירש את האישה ובשעת מסירת הגט לא אמר כלום האם מגורשת? (2*) סעיף א'
2. שנים ששמותיהן שווים בעיר אחת, איך מגרשים נשותיהם? סימן קכ סעיף ג', סימן
קלו סעיף ו' ב"ב קסז, סדר הגט ראשון, פת"ש סק"ט.

סימן קלז.

1. א. ראובן שנתן גט לאשתו ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני באיזה
אופן הגט כשר ובאיזה אופן הגט בטל, ובאיזה אופן היא ספק מגורשת? סעיפים
א, ב.
- ב. האם יש תקנה לגט זה שיהיה כשר ללא פקפוק?
2. אם הבעל נותן גט לאשתו ואמר חוץ מזנותיך, האם הגט כשר? סעיף ג'
3. במקומות שגם אחר הגט כל הזכויות וחובות הצדדים נשארים בתקפם עד הגט האזרחי
האם נחשב שיור בגט? ערוה"ש סק"ט לגבי שיור בזכויות אחרות ועי' רשב"א נדרים
כט ע"ב "ונראה לי".

סימן קלח.

1. טלי גיטך מעל גבי קרקע מהו? סעיף א'

סימן קלט.

1. זרק הגט לתוך חצר של אשה שהיא מנכסי מלוג או צאן ברזל, או שאולה או שכורה,
האם מגורשת? סעיף א'
2. האם מועיל קניינים בגט או דווקא צריכים ידה? (אם הקנה לה הגט במשיכה או
אגב קרקע או בקניין סודר האם מועיל)? פת"ש סק"ד.
3. האם כל הגט צריך להיות ביד האישה? פת"ש סק"ד סימן קמ
4. האשה מינתה שליח לקבל גט, ונתן הבעל הגט בחצרו של השליח, האם האשה
מגורשת? (2*) סעיף ג'
5. אישה שאומרת את מי שיבחר פלוני להיות שלוחי אותו אני ממנה האם נעשה שלוחה

- ומה הפקפוקים בשליח זה? פת"ש סק"ב ועיין ב"ש סימן קמא ס"ק סא
6. א. קיימא לן, שאין הבעל יכול לזכות גט לאשתו, שזה חובה לה. איך הדין אם האשה דורשת כל הזמן להתגרש וזיכה לה גט, האם היא מגורשת? סעיף ה' ב. האם בעל מומר והאשה מחזרת אחר גט, אפשר לזכות לה גט.

קמא.

1. האם אפשר למנות קרוב להיות שליח לגט. סעיף לג ועיין ט"ז סק"י.
2. א. האם אפשר לשלוח גט ע"י נכרי שיתנו לשליח להולכה. סעיף לה פת"ש סקל"ה ב. שליח להולכה שלקח מעל גבי הקרקע מהו? פת"ש סקל"ה ג. שטר שחרור מעל גבי קרקע מהו? אבנ"מ קלט יב (פת"ש הנ"ל)
3. מה יש לדון שבזמה"ז שליח להולכה אין עושה שליח. פת"ש סקל"ח
4. שליח שמוסר גט לאשה האם צריך להכיר אותה עפ"י שני עדים או מספיק עד אחד? סעיף לו, סימן קמב סעיף יא
5. הממנה שליח להולכת הגט, מתי השליח יכול למנות אחר תחתיו ומתי לא, ובמקום שאינו יכול, מה הדין בעבר ומינה? (שליח שנעשה שליח באונס האם הוא שליח?) סעיף לח
6. ראובן מינה שליח להוליך גט לאשתו, והשליח רצה למנות שליח שני: סעיף מ-מא א. האם צריך שיהיה השליח השני בפניו או לא? סימן קמב סעיף י ב. האם ישנה אפשרות, שהשליח הראשון ימסור שליחותו לבית דין והם יעשו שליחים אחרים?
- ג. מה הדין אם השליח חלה או מת? (2*) סעיף מב
7. שליח ראשון האם הוא יכול לבטל את השליח השני? פת"ש סקמ"ב
8. א. האם שליח לקבלה עושה שליח? ב. שליח קבלה שנתנה לו האישה רשות למנות שליח אחר האם יכול למנות שליח במקומו?
9. בשעה שהאישה ובעלה נמצאים בעיר, האם אפשר למסור ע"י שליח? סעיף נה
10. א. מה הדין אם הבעל כתב אחר שליח הגט שלא ליתן הגט? סעיף סב ב. האם יכול לבטל את הגט בכתב ידו?
11. השולח גט ביד שליח וביטל את הגט מלהיות גט אם חוזר ומתגרש בו? סעיף סו
12. שליח הולכה שהביא גט לאשה בזמן שהבעל היה זקן או חולה או גוסס, באיזה אופן נותנים לה את הגט בחזקת שהוא חי ובאיזה אופן חיישינן ומה דין אם כבר נתנו לה את הגט (2*) סעיף סח.

סימן קמב.

1. שליח שהביא גט עם הרשאה וכתוב בה מי הם עדי הגט האם זה נקרא נתקיים בחותמיו ואם יש הבדל שהביא את ההרשאה שליח ראשון או שליח שני? סעיפים א', ט'.
2. מה הדין אם העד מעיד בכתב שבפניו נכתב ובפניו נחתם? סעיף ז', עיין חושן משפט סימן מו סעיף ז'.
3. מה הדין בגט בעד שלא חתם לשמה האם מבטל שאר העדים שחתמו לשמה? גר"א סקנ"ב, ועל' רעק"א גיטין ג'.
4. אם הביא שליח גט מקויים ואין אנו מכירים חתימת דייני הקיום והשליח לא אמר בפ"נ ובפ"נ האם יש לסמוך על זה? סי"ט.

קמג.

1. אמר לה הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי מאתיים זוז, ולא קבע לה זמן ומת קודם שתתן האם מותרת להינשא ללא חליצה? סעיף ג'.
2. ראובן נתן גט לאשתו ואמר לה על מנת שתנישאי לפלוני, ולאחר שקיבלה את הגט, זינתה עם אותו פלוני, הרתה לו, ואח"כ נשאת לו וילדה בן. מה דינו של אותו הבן? סעיף טו'.
3. גירש בגט וקידשה מחדש האם יכול לגרש בגט זה שכבר נתגרשה בו? פת"ש סקי"ג ועיין רשב"א גיטין פד, ב.
4. א. המגרש את אשתו ע"מ שלא תינשא לפלוני ונישאת לאחר וגירשה האם מותרת להינשא לאותו פלוני? סעיף טז, סימן קלז סעיף א.
ב. מת הבעל הראשון האם מותרת להינשא לאותו פלוני? אמר לה הרי זה גיטך ע"מ שלא תשתה יין כל חיי ימי פלוני, ומת הבעל המגרש האם היא חייבת לקיים את התנאי?
ג. מהי התקנה שהיא תוכל להינשא לאותו פלוני?
5. א. ראובן גרש אישה על תנאי ואמר לה בזה הלשון "על מנת שתבעלי לפלוני" האם תנאי זה אפשר לקיימו והוי תנאי או אי אפשר לקיימו? סעיף יח
ב. האם מותרת להבעל לאותו פלוני לכתחילה כדי שהגט יהיה גט? ומה הדין אם נשאת לאותו פלוני?

סימן קמד.

1. קיימא-לן אין אונס בגיטין סעיף א'
א. תנאי שמתנה המגרש לטובתו מה שהיא תעשה האם מועיל טענת האונס ב"ש סק"א
ב. אם האונס לא שכיח כלל מה הדין? והאם יש הבדל בין אונס בידי שמים לאונס

בידי אדם? ב"ש סק"ב, עיין גם סימן קמה ב"ש סק"י.

ג. האם שביה היא אונס שכיה או לא?

2. האומר הרי זה גיטך מעכשיו אם לא באתי מכאן ועוד י"ב חודש ומת בתוך הזמן

האם מותרת להינשא בתוך י"ב חודש במקום יבם? סעיף ג

סימן קמה.

1. מה היא עצת "גדולי עולם" בגט שכיב מרע להוציא מחשש רמאות, ומה הוא החשש

בדבר. סעיף ט'

2. לדעת היש אומרים שאין מגרשים על תנאי לכתחילה מהו ההסדר להבטיח ששכיב

מרע יוכל להחזיר גרושתו כשיבריא, ובאיזה שכיב מרע אין אפשרות אלא שיגרש

על תנאי. סעיף ט' ברמ"א, ועיין פת"ש סק"א

3. מהו הפיקפוק שפקפק בעל הלבושים על כל גט שכיב מרע?

סימן קמז.

1. קיימא-לן שאין כותבים תנאי בגט עצמו אלא אומר לה התנאי בשעת הנתינה וכן

אין מזכירים תנאי קודם כתיבת הגט. מה יעשה אדם שהוא נחפז ללכת ורוצה לצוות

על כתיבת הגט ולתת אותו לשליח על תנאי כיצד יעשה את התנאי, ואיזה שני

דרכים אפשר כדי להתנות התנאי קודם הכתיבה? באה"ט סק"א

2. כתב התנאי בתוך הגט וחזר ומחקו מה דינו של גט זה ואם יש לחלק בזה בין תנאי

ותנאי? סעיף ג וב"ש וסק"ד.

קמט.

1. המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדק באיזה אופן צריכה גט ודאי ובאיזה אופן גט

מספק? סעיפים א, ב

2. מי שגרש את אשתו, וחיו לאחר הגט יחד ומת:

א. האם תצטרך חליצה? פת"ש סק"ד

ב. אם היא מתה, האם הבעל יירשה? סימן צ גר"א סקט"ו

ג. האם ב"ד יתן לה אישור שהיא אלמנה? פת"ש סו ח

2. א. נשאת לאחר גירושין ונתאלמנה והתייחדה עם בעלה הראשון האם צריכה גט?

ס"א.

ב. אשת כהן שנתגרשה ונתייחדה עם בעלה, האם צריכה גט? פת"ש סק"א

ג. מה הדין בשניהם מודים שלא בא עליה? ב"ש סקמ"ט, הגהת רע"א אות א'

3. האשה היתה נשואה ברוסיה בנשואין אזרחיים והתגרשה בגרושין אזרחיים, אחר כך

נישאה בחופה וקידושין וילדה ילדים, כשבאו לארץ בא הבעל השני לבית הדין